

نیزار؛ هویت دریاچه زریبار

اکوسیستم‌های طبیعی با نیزار هویت پیدا می‌کنند وگرنه دریاچه‌های دست‌ساخت پشت سد فراوان‌اند. اگر نیزار دریاچه زریبار نبود، زریبار دریاچه‌ای بود با آب تیره و متعفن که کسی رغبت نزدیک شدن به آن را نمی‌داشت. به‌راستی چه انگیزه‌ای باعث این همه بی‌مهری نسبت به این گوهر پاک کوردستان گردیده است؟

صفحه ۷

کوردی - فارسی

مانگنامه‌ی فرهنگه‌نگی - کۆمه‌له‌ی

▪ **چهارشنبه ۱۵ دی ۱۳۹۵** ▪ **ربیع‌الثانی ۱۴۳۸** ▪ **۴ ژانویه ۲۰۱۷** ▪ **شماره ۱۵** ▪ **۸ صفحه** ▪ **قیمت ۱۰۰۰ تومان** ▪

آموزش وپرورش چندزبانگی در سوئیس

چندزبانگی سوئیس در سایه تعاملات فرهنگی میان مردم و تفویض حکومت که در آن، مناطق، قادر به کنترل سیاست‌های زبانی و آموزشی خود هستند، هویت خاص خود را حفظ نموده است. کشور سوئیس برخلاف سایر کشورها فاقد وزارت آموزش‌وپرورش می‌باشد و آموزش عمومی در هر کانتون بر عهده همان کانتون است، در همین راستا ساختار و سازمان‌دهی آموزشی در هر ایالت متفاوت است.

صفحه ۵

دهرده دلی ئاوبهر

امنیت و آرامش طبیعت زیبای من، فدای رفاه آدمیان و تکنولوژی مخرب و بی‌رحم شده است. چهره و بدنم سیاه و سوخته‌ی بی‌مسئولیتی و خیانت‌درامانت انسان‌هاست. انسان ناسپاس و زباله ساز پس از تفریح و خوش گذرانش، انواع زباله‌های پلاستیکی، فلزی و شیشه‌ای را برایم به ارمغان می‌گذارد. آری این است جواب سال‌ها میزبانی از انسان‌ها و مهربانی با آنان.

صفحه ۷

دگردیسی در مفهوم ملت و وطن

پس از تعامل و مواجه عثمانی باغرب وپیدایش و گسترش مفاهیم و جلوه‌های نوآیین اندیشه مدرن، دو مفهوم «باتریوت» و «ناسیون» در زمره مفاهیمی بودند که تأثیر چشمگیری در گفتمان فکری و سیاسی یافتند. حاجی‌قادر کوبی در گفتمان فکری کوردی نخستین کسی است که این وضعیت جدید را درک کرد و ملت کورد و وطن کورد بخشی از گفتمان وی گشت.

صفحه ۵

سلطنت ارابه‌های مرگ در جاده‌های کوردستان

یکی از پرتددترین مسیرهای ارابه‌های مرگ جاده سهندج به مریوان و مرز بین‌المللی باشماق است که در دوم دی‌ماه تانکر حامل سوخت سی هزارلیتر گازوئیل در حساس‌ترین نقطه جاده مریوان به باشماق که از کنار تالاب زیبای زریبار می‌گذرد دچار سانحه شد. خوشبختانه بخت بازریبار یار بود که تانکر دچار انفجار یا ترکیدگی نشد.

صفحه ۲

اینجا سرزمین مهربانی است

له نه‌خۆشخانه‌یه‌کی شاری ته‌ورژیه‌وه، هاواری قاچیکی قرناو به‌ر له‌خۆی ده‌گاته‌وه نیشتمان و به‌شیکمان له‌شهرمی رژیویه‌کدا ده‌سست ده‌خه‌ینه‌سه‌ر گوتمان و شه‌رممان لیده‌چوژێ. به‌لام ئەم په‌یامه‌ ژۆر به‌هیزتره‌: "رۆله‌یه‌کی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌خۆبوردووانه‌ قاچیکی به‌خشێ به‌سه‌گیك، تا زه‌وی له‌تر نه‌دا و مرۆف سه‌ری به‌رز راگرێ." کوتی له‌شه‌رواله‌ سه‌ربازییه‌که‌شی به‌ته‌له‌درووه‌که‌وه‌ و‌ه‌ک ئاییه‌کی سپی بۆ هه‌میشه‌ ده‌سه‌کێته‌وه‌ تا رۆله‌کانی ئاده‌م له‌بیرنه‌که‌ن؛ بۆیان نییه‌ له‌په‌نای هیچ به‌ردیکه‌وه‌ ته‌قه‌ له‌ جوانی بکه‌ن. "ئه‌مه‌ و‌ته‌ی یه‌ک به‌یه‌کی به‌رده‌کانی سه‌ر چیاکانی ولات بوو."

بزوتنه‌وه‌ی چه‌کی سه‌ه‌وز و سووتانی قه‌فه‌سه‌کانیش، رێخۆشکه‌ری فیداکاری سه‌ربازیک و هه‌نگاوه‌کانی هاوڕێی ماندوونه‌ناس و خشکینه‌ری تابه‌ی دووچه‌رخه‌که‌ی ئەوینداری ژینگه‌پارێزمان بوو. سه‌ری رێز و نه‌وازش داده‌نه‌وتین بۆ ئەو بزاڤه‌ به‌توانایه‌ و بۆ ئەم مرۆفه‌ ئەویندارانه‌ و دلخۆشین به‌و هه‌موو په‌یامه‌ پر له‌ مێهره‌بانیه‌به‌.

شیتواری مامه‌ئه‌ی ئەم به‌شه‌رانه‌ له‌ گه‌ل رژیویه‌کی دیل و

زه‌بووندا، لاوازی کار و په‌وتی ئاشتی خوازی ناوچه‌ی خسته‌ژێر پرسپیارگه‌لینکی زۆره‌وه. چۆنه‌ مرۆفیک تا ئەو ئاسته‌ ده‌توانێ توندوتیژ بیت و به‌ناسایی له‌نیو خه‌لكدا بگه‌رێت؟ چۆنه‌ که‌ کۆمه‌لگا نه‌ته‌نیا به‌رگری نه‌که‌ن به‌لكوو له‌ ده‌وری كۆ نه‌بنه‌وه‌ و بگه‌ ناسانكاربشی بۆ نه‌که‌ن؟ چ جیاوازییه‌ك له‌ نیو كرده‌وه‌ی چه‌ته‌کانی داعش و ئەم كرده‌وه‌دا هه‌یه‌؟ ئایین له‌ كوێی ئەم كاره‌ساته‌ دلته‌زێنه‌دا چی‌ ئەگریت؟ یاسا چۆن له‌ گه‌ل ئەم چه‌شنه‌ كاره‌ساته‌دا رووبه‌روو ئەبێته‌وه‌؟

دوابه‌دوای بلاو بوونه‌وه‌ی ئەم فیدیویه، هه‌واڵێك له‌ عه‌جه‌بشیری سه‌ر به‌ ئازه‌ربایجانی خۆره‌ه‌لات بوو به‌ وه‌لامێکی دیسان پارادۆكسیكال؛ موحه‌مه‌دی باختره‌ر كوره‌ لاوتیكی مه‌ریوانی كه‌ چهن جاریش به‌شداری له‌ كوژاندنه‌وه‌ی ناگری دارستانه‌كانی ناوچه‌دا بووه‌ له‌ كاتی سه‌ربازی له‌ پادگانی عه‌جه‌بشیر به‌ هانای سه‌گینه‌وه‌ ئه‌روات كه‌ حه‌ساری پادگان به‌ دیلی گرتووه‌ و زه‌بوونانه‌ بۆ ده‌ستێکی یاریده‌ده‌ر هاوار ئە‌كات.

ئه‌مجاره‌ بیان ئینسانێك ئە‌بێست به‌ فیدای به‌رز راگرتنی ئالای مێهره‌بانسی و پێكه‌وه‌ژبانی هه‌موو بوونه‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی. موحه‌مه‌د، پاش رزگار كردنی سه‌گه‌كه‌، مینێکی پیا نه‌ته‌قێته‌وه‌ و پای له‌ ده‌س نه‌دات. پای قرتاوی ئەم گه‌نجه‌ له‌و كاته‌ به‌دواوه‌ بوو به‌ ره‌مزی كۆلنه‌دانی په‌وتی ژینگه‌پارێزی ناوچه‌، بوو به‌ هه‌یمای پێكه‌وه‌ ژبان و ئاشتی به‌ هه‌موو واتاكانیه‌وه‌.

ئێستا كه‌ په‌وتی پاراستن زات‌تر له‌ هه‌میشه‌ له‌ به‌رانه‌ری په‌وتی قركردن و له‌ناو بردندا وه‌ستاوه، هه‌یسا دارین هه‌موو كومه‌لگا به‌ چین و توێژ و ته‌مه‌ن و په‌گه‌زه‌ جیاوازه‌كانیه‌وه‌ چیدی نه‌هێلن نیشتمانێك تا هه‌تا‌یه‌ برینداری ده‌ست و ه‌زری تاقمێکی نه‌خۆش و ناھوشیار بیت و به‌ بردنه‌ سه‌ره‌وه‌ی ئاستی وشیا‌ری گشتی و به‌رگری له‌ هه‌ر چه‌شنه‌ کاریکی ناشیرین و دژیو به‌ر به‌ قه‌ربوونی له‌مه‌ زیاتری نیشتمان بگرن.

ئەم چه‌شنه‌ كاره‌ به‌ر له‌ هه‌موو كه‌سێك ژینگه‌پارێزان ده‌گرێته‌وه‌ تا واتایێکی نوێ ب‌لێنه‌وه‌ و نیشتمانه‌په‌روه‌ری بگه‌به‌نه‌ ئاستی شیاو و پینوستی كوردستان.

سخن چیا

ئیره کوردستانه!

بنه‌ماله‌یه‌ك به‌ دل‌قێکی نان و دانه‌وتله‌وه‌ له‌ قه‌راخ زریبار وه‌ستانون و خۆراکی په‌له‌وه‌ره‌كان دا‌بین ئە‌که‌ن، له‌ هه‌مان كاتدا و له‌ پێش‌چاوپاندا ده‌ستێکی دژیو ئاگر له‌ چه‌سته‌ی نیشتمان به‌ر نه‌دات. سووتاندنی قامیشلانی زریبار له‌ پێش‌چاوی هه‌مووان بووه‌ به‌ كاره‌ساتێکی رۆژانه‌ و به‌رپرسان هه‌ر جاره‌و بیانوو‌یه‌ك بۆ كه‌م‌تر خه‌می و چاوپۆش‌ییان دیننه‌وه‌.

ئەم ولاته‌ تیکه‌لا‌وی پارادۆكسیکی سه‌یره. وینه‌ی پێشمه‌رگه‌یه‌ك كه‌ به‌ بزوه‌ سه‌ری پێشكه‌ش به‌ كاروانی ئازادی و ئاسایشی جیهانی ئە‌كات، دینێته‌ بیر كه‌ كه‌واوپانتۆل له‌ به‌ریکی دل‌ پر له‌ قین، بێ هیچ چه‌شنه‌ دل‌ه‌راوكه‌یه‌ك له‌په‌نایدا وه‌ستاوه‌ و هه‌ره‌شه‌ی كوشتن و سه‌ربرین ئە‌كات.

ئە‌گرا كوردستانه‌؛ نیشتمانێك كه‌ هه‌زاران ساڵه‌ په‌وتی ئازادی و پێشكه‌وتوو‌یی خوازی ریگای خۆی له‌ نیو هه‌موو به‌ره‌ست و قاقه‌ریكدا ون نه‌كردوووه‌ و له‌ به‌رانه‌ر هه‌ر شتێکی نه‌خوا‌زراو و نامرۆیی و نانیشتمانیدا به‌و‌په‌ی له‌خۆب‌ردوو‌ییه‌وه‌ راوه‌ستاوه‌ و نه‌وت‌س و كۆلنه‌ده‌ر ڤگای خۆی ب‌په‌وه‌.

ماوه‌یه‌ك له‌مه‌و پێش‌ فیدیۆی ئازاری رژیویه‌ك له‌ نیو هه‌موو ئاواره‌یی و كوژران و شه‌رێكدا بوو به‌ رۆژه‌قی هاولاتیان. هه‌ر چه‌نده‌ بگه‌رانی ئەم كاره‌ بێ به‌زه‌ییه‌ به‌ زووترین كات ناسران و سزا دران، به‌لام هۆشداریه‌کی جیدی به‌ ئینسانی سه‌رده‌م دا و خه‌ونی نیشتمانێکی بێ راوچی و پر له‌ خۆشه‌ویستی ئاشقانی ژبان و زینگه‌ی ولاتی هه‌ژاند.

زباله‌ می‌ریزیم اما آنها

را جمع نه‌ی‌کنیم؟

اگر ما این کار را نکنیم،

این موجودات

قربانی می‌شوند.

سهنم شار و دارستان

شۆعه‌له‌ په‌ونه‌قی

شه‌وگاریکه

بهنه‌نگی زاله‌ و

ته‌مای گیانی شار نه‌کات

شه‌قامه‌کان

له‌ خیاج دراون

شار ژنیکه‌ و

شه‌وگاریکه

بیزوو به‌ هاوارۆ نه‌کات.

www.awinbook.com

مجموعه اشعار نو کوتاه خانم شعله رونقی به زبان کوردی

پخش، مریوان، پاساژ عدالت، کتابسرای مرکز

سر و آباد، خیابان معلم، کتابفروشی کردستان، آقای هاشمی

«چیا»؛ بهره‌و سرکه‌وتنیکی‌تر

■ ناسر کانی‌سانانی

له دوایین ژماره‌ی «چیا»دا راگه‌بیشته که له‌مه‌ودوا چیا به دوو زمانی کوردی و فارسی ئەدوؤ و پینچ پارێزگا ده‌بیته مه‌یدانی پرتاوی. بۆ خوڤم وتبوم و نوسیوم و چاوهر‌وانیم کردبوو که ئەم زاله به‌که‌ماله، که له ته‌مه‌نی یه‌ک سه‌اله وه‌ک پیری سه‌ده‌ سه‌اله ئەدوی و ری‌ئه‌بری، داهاتوئیکی روونی هه‌یه.

سه‌ادمانم که زوڤی نه‌خایاند و دیارده‌ی ئەم زانیاریه‌ و تواناییه‌ سه‌ری هه‌لدا و به‌رپرسیانی پیه‌وندیدار له سه‌ه‌ پاراوی زمان و په‌رده‌دان به‌ مه‌ودای سه‌ه‌ره‌ل‌دان ره‌زانه‌ندان نواند و رجواییان بیینی که مانگنامه‌ی فره‌هنه‌نگی - کۆمه‌لایه‌تی چیا به‌ کوردی و فارسی وته‌کانی به‌یان کات و به‌ گوئی خوئنه‌رانی له پینچ پارێزگا بدات. ئەمه سه‌ه‌رکه‌وتنیکی به‌رچاوه‌ که به‌ هه‌و‌ی لیها‌توو‌ی و ئەمه‌گداری چیاکاران به‌ ده‌س ها‌توه‌ و ئەبێ باه‌خی بۆ دانرێت.

من وه‌ک لایه‌نگرئیکی سه‌روشت و خوئنه‌رئیکی چیا سه‌پاسی خۆم پێشکه‌ش به‌و به‌رپرسانه‌ ئە‌که‌م که ئەم هه‌له‌یان بۆ چیا ره‌خساند. پاشان له‌گه‌ل ده‌سخۆشی له‌ کاربه‌ریوه‌یرانی چیا و په‌رو‌زیبایی ئەم سه‌ه‌رکه‌وته‌ له‌وان و له هه‌موو هه‌وگرانی چیا، ئاوا‌ته‌خو‌ازم ئەم مه‌یدان پیدانه‌ وه‌ک ده‌ره‌فه‌تیک بۆ سه‌لماندنی لیها‌توو‌یی و لی‌زانینی خۆیان بقۆزنه‌وه‌ و به‌ قه‌له‌م و به‌ قه‌ده‌م ئەم شیاویه‌ به‌ باشی ده‌ر خه‌ن.

نامه‌ؤ درێژه‌ به‌ قسه‌کانم بده‌م ئیهمه‌ی مه‌ریوانی که چیا له‌ ناوما‌ندا سه‌وز بووه، له‌مه‌ودوا ئەبێ ده‌ره‌فه‌ت به‌ خوشک و براییانی ئازیزمان له‌و پارێزگایانه‌دا بده‌ین که له‌ بیسته‌وه‌ ده‌بنه‌ خوئنه‌ر و بینه‌ری چیا تا بیرووریان ده‌ربه‌ن و سه‌باره‌ت به‌ چیا و بۆ چیا بنووسن.

مريوان یک شهر نیست، یک فرهنگ است!

■ نام مريوان اين روزها با فداکاری شهروندی ديگر دوباره بر سر زبان‌ها افتاد. مريوان سرزمين فداکاری، مريوان سرزمين مهربانی و... تيره‌های اين روزهای خيرگزاري و روزنامه‌ها در تحليل فداکاری سرباز مريوانی سيد محمد باختر که يک پايش را به خاطر نجات يک سگ در ميان مين‌های يادگان عجب‌شير از دست داد، بود. به‌راستی در اين شهر چه خبر است؟ انجمن سبز چيا، به‌محض اطلاع از بازگشت سرباز فداکار مريوانی، با نشر خبری مبنی بر بازگشت سفير مهربانی

سمینار خشونت و محیط‌زیست در مريوان

■ انجمن فرهنگی - ادبی شهر مريوان با همکاری انجمن سبز چيا و همراهی شهرداری مريوان در تاريخ هفتم دی‌ماه ۱۳۹۵، در فرهنگسرای شهرداری مريوان سمیناری تخصصی تحت عنوان خشونت و تأثیر آن در محیط زیست، با حضور جمع کثیری از شهروندان مريوانی برگزار نمودند. در ابتدا آقای انور روشن از طرف انجمن فرهنگی - ادبی با ارائه توضیحی در مورد مجموعه سمینارهای مرتبط با خشونت به شکل اختصاصی‌تری به میحت سمینار پرداختند و پیام انجمن را برای این نشست قرائت نمودند.

در شروع برنامه‌های سمینار آقای محمد دانش عضو هیئت‌مدیره انجمن سبز چيا به موضوع حيوان آزاري و خشونت

تجاوز به زمین‌های زراعی جوامع محلی

■ بر اساس گزارشی که به دفتر روابط عمومی انجمن سبز چيا رسید، ماشین‌آلات مربوط به شرکتی نامشخص اما مرتبط با احداث پالایشگاه در ماه گذشته در سایت انتخابی برای احداث پالایشگاه بدون هیچ

شه‌رمان به زادگاهش، تیمی جهت برنامه‌ریزی برای مراسم پیشوازی در ساعت ۱۵ در ۶ دی‌ماه تدارک دید. بنرها و پوسترهایی چاپ شد و

و افراد کهن‌سال نامناسب معرفی نمودند. ایشان با پخش فیلمی از وضعیت ترافیکی شهر مريوان مدیریت شهری در مريوان را به چالش کشیدند و اشاره نمودند که همه این موارد در سایه قوانین ناقص و مدیریت نامناسب شهری و بی‌توجهی به شهرسازی اتفاق می‌افتد که در انتها منجر به رفتارهای ناهنجار شهروندی و افزایش خشونت در ابعاد مختلف می‌شود. ایشان در انتها راهکارهایی هم برای حل این معضلات ارائه نمودند.

لازم به ذکر است در هنگام ورود خانواده سيد محمد باختر سرباز فداکار مريوانی که میهمان ویژه این برنامه بودند، حضار با احترام فراوان به تشویق آن‌ها پرداختند. آقای انور روشن نیز ایشان را مایه افتخار کوردستان معرفی کردند. بعد از سخنرانی دوم برنامه سمینار، از طرف انجمن فرهنگی - ادبی و انجمن سبز چيا مريوان با اهدای لوح تقدیر جداگانه از فداکاری سيد محمد باختر سرباز فداکار مريوانی تقدیر شد و حضار

علیه حیوانات در ابعاد مختلف، از طرف مردم، دولت‌ها و همچنین وضعیت و جایگاه حیوان آزاری در کوردستان پرداختند. وی در ادامه با اشاره به اقدامات نیک حافظان محیط‌زیست در شهرستان مريوان وضعیت خشونت علیه حیوانات‌را در کوردستان به لطف وجود انجمن‌های زیست‌محیطی روبه بهبودی پیش‌بینی نمودند.

سخنران دوم این برنامه آقای مهندس مظفر ویس پناه دارای تحصیلات عالیه مرتبط با توسعه پایدار و برنامه‌ریزی شهری از دانشگاه‌های سوئد بودند که به ارتباط خشونت با طراحی شهری و محیط‌زیست شهری پرداختند. ایشان در ادامه با گذری به گذشته وضعیت شهرسازی و روند پیشرفت شهر مريوان بر اساس تصاویر ماهواره‌ای به ضعف در مدیریت و همچنین گسترش خانه‌های بدون مجوز و ساخت محلات، کوچه‌ها، پارک‌ها و بازار بی‌کیفیت و بدون رعایت استانداردها پرداختند و فضای شهر بدون مبلمان مريوان را برای کودکان

مجوزی اقدام به تعیین محدوده کرده و به حریم زمین‌های کشاورزی مردم تجاوز نموده‌اند.

همچنین به تاریخ ۸ دی‌ماه، زمانی که ماشین‌آلات قصد فعالیت در سایت را داشتند، جوامع محلی و دوستداران محیط‌زیست و اداره محیط‌زیست شهرستان مريوان در محل حاضر می‌شوند و از فعالیت آن‌ها جلوگیری می‌شود و

محمد تنها نیست ما با او هستیم!

■ آقای «کمال راستخانه» عضو انجمن سبز چيا برای ادای احترام به سيد محمد باختر جوان فداکار مريوانی که برای نجات سگي، متأسفانه يک پايش تا زانو قطع گرديد، مسير ۴۰۰ کيلومتری مريوان به تبريز را با دوچرخه رکاب زد. وی در طول مسير در شهرهای مختلف از جمله، سقز و بوکان به گرمی و با اهدای گل مورد استقبال دوستان‌اران محیط‌زیست قرار گرفت.

کمال راست خانه در میان برف و سرما رکاب زد، حتی چندین بار به دلیل یخ‌زدگی سطح جاده دچار حادثه گرديد اما باز حرکتش را با ایمان به هدفی که انتخاب کرده بود ادامه داد تا خود را به پیش محمد برساند و پیام مهربانی وی را آوازه جهان کند. انجمن سبز چيا هم هم‌زمان از فعالین محیط‌زیست کشور خواسته بود تا در روز جمعه سوم دی‌ماه هم‌زمان با رسیدن کاک کمال برای ادای احترام و عیادت از سيد محمد باختر به بیمارستان شهدا تبریز بیایند.

کاک کمال بعد از رسیدن به تبریز در یک پیشوازی زیبا از سوی مردم، فعالین محیط‌زیست از شهرهای مختلف کوردستان و آذربایجان و خانواده باختر، به گرمی مورد استقبال قرار گرفت و در ادامه افراد برای ادای احترام و تقدیم گل به عیادت سرباز فداکار مريوانی رفتند. در این دیدار پیامی از سوی کمال راست خانه به سيد محمد باختر تقدیم گرديد که به شرح زیر است:

«امیدوارانه در برف و کولاک زمستان و یخبندان مهربانی و مروت روزگار رکاب زدم. با دلی گرم و سرشار از خشنودی از اینکه هنوز میتوان به جد فردایی را انتظار کشید که اهواری مهر بر اهریمن کین پیروز گردیده باشد. فردایی روشن از خورشید صلح و آرامش در پس یلدای دراز نامردمیها، دشمنیها و نامهربانیها. شادان از پیچ‌وخم کوهها رکاب زدم تا سربازی را بینم که پایش را درراه انسانیت باخته است و از او بیاموزم آنچه را که در هیچ دانشگاه و از هر استادی نمیتوان آموخت. آن سرباز سرافرازی که همچون هر انسان راستین دیگر، روح لطیفش را با گلوله و آتش جنگ، ان چنان مناسبتی است که حتی زبانبستگان در همسایگیاش آسوده‌اند، رکاب زدم تا پیامش را به جهانیان برسانم. پیام جاودانی که سراسر حیات و زندگی است، سراسر دوستی و مهربانی ست.»

او پیشوازی کردند.

دسته‌گل‌ها و بنرها و نوشته‌هایی که در دست مردم بود همه برای یک قهرمان شجاع و فداکار نوشته‌شده بود با عنوان: "سفير مهربانی خوش‌آمدی"، "به‌خیر بيته‌وه بالوئیزی ژينگه‌پارئیزی کوردستان"، " هیما‌ی خو‌شه‌ویستی، کاک محمه‌د باختره؛ به‌خیر بيته‌وه بۆ ولاتی مه‌په‌ره‌بانی" و... که در دست زنان و مردان و کودکان شهر در اعلام حمایت و همدردی با قهرمان عزیز شهر بود.

۶دی‌ماه هم در تاریخ این مريوان ماندگار شد به‌مانند "روز شکستن تفنگ باختر که ی"، به‌مانند "رۆژئیکم بۆ زرتیار"، "روز پیاده‌روی با اعتصاب غذا از مريوان به ثلاث باباجانی"، به‌مانند "روز همدردی معلم فداکار مريوانی با دانش آموزش" و ... کم نیستند مواردی از این‌دست و قطعاً آخرینش هم نخواهد بود.

به احترام خانواده باختر یک دقیقه ایستاده و پدر و مادر سرباز فداکار را مورد تشویق قرار دادند. همچنین از طرف انجمن سبز چيا از کمال راستخانه، آقای شریف باجور، زوج مريوانی که به تیمار حیوانات می‌پردازند تقدیر به عمل آمد و از طرف خانواده سيد محمد باختر هم هدیه‌ای ویژه به کمال راستخانه اهدا گردید.

در بخش پایانی سمینار آقای ایرج قادری عضو انجمن سبز چيا به شیوه‌ای کاملاً مستند و علمی به ارتباط بحران آب و خشونت پرداختند و با ارائه آمارهای مهمی، وضعیت بحران آب در ایران را جدی مطرح نمودند که مشکلات زیادی را هم تاکنون از مهاجرت تا نشست زمین و خشک شدن رودخانه و تالاب‌ها و ... را به وجود آورده است. ایشان همچنین به وجود آبرده عربی با بحران آب، به کمک آمارهای مستند و علمی پرداخته و بحران آب را از عوامل مهم خشونت در جنگ و خونریزی منطقه معرفی نمودند.

احداث پالایشگاه در آن منطقه را بدهند. به نظر می‌رسد فعالیت این ماشین‌آلات کاملاً غیرقانونی و بدون مجوز و در سایه حمایت کسانی صورت گرفته است که به فکر توسعه به هر قیمتی هستند.

انجمن سبز چيا ضمن محکوم کردن این عمل غیرقانونی از مسئولین این انتظار می‌رود که از انجام فعالیت‌های غیرقانونی ممانعت به عمل آورند.

■ چهارشنبه ۱۵ دی ۱۳۹۵ ■ سال دوم ■ شماره ۱۵ ■

"یه‌لداعه‌باسی" له شهوی یه‌لدا، خه‌لات کرا!

■ له ریکه‌وتی سی سه‌رماوه‌زی ۱۳۹۵ ی هه‌تاویدا، ناوه‌ندی فره‌هنگی - هونه‌ریی فه‌ژین، کۆرئیکی بۆ به‌رز راگرتنی شه‌وی یه‌لدا، بۆ پینجه‌مین سال له‌م شه‌وه‌دا، له هه‌لی سینه‌ما کوردستانی شاری مه‌ریوان به‌رێوه برد. کۆره‌ که به به‌شه‌داریی کۆمه‌لئیکی به‌رچاو له نووسه‌ران، ئەدیبان و که‌سه‌ایه‌تیبه‌کانی کوردستانی ئێران، و به پیشوازیی گه‌رم و گوری خه‌لکی مه‌ریوان و ده‌وروهر، له کاتژمێر ۸ی شه‌ودا ده‌سته‌پێکێرد و تا ۱۲/۵ی نیه‌شه‌و درێژه‌ی خایاند.

ناوه‌رۆکی کۆره‌ که پێکهاتبوو له خوئنده‌وه‌ی شێعر، قسه‌ و باس له سه‌ر گرنگی فولکلۆر و فره‌هنگی کورده‌واری، موسیقا، پیشاندانی فیلمی "لیره‌ جاده‌کان کۆتاییان بۆ نییه‌" به‌ ده‌ره‌هنه‌ریی: ته‌وفیق ئەمانی و فیلمی دکومنتاری له سه‌ر به‌رێز یه‌لدا عه‌باسی

به‌شی تایبه‌تی کۆره‌ که پێشکه‌شکردنی خه‌لاتی سه‌لاته‌ی ناوه‌ندی فه‌ژین به‌ چالاکانی سواری فره‌هنگی بناره‌کانی زاگرو‌س بوو. واته‌ خه‌لاتی فره‌هنگی به‌رووی ژێرین، که ئەمه‌سال هونه‌رمه‌ند "یه‌لدا عه‌باسی"(ژه‌نیاری دۆتار و گۆرانیبێژی کوردی خو‌راسان) له لایه‌ن لیژنه‌ی تایبه‌تی ناوه‌ندی فه‌ژینه‌وه‌ په‌سه‌ند کرابوو و له رێوه‌سه‌میکی به‌شکۆدا خه‌لاته‌که له لایه‌ن به‌رێز مامۆستا که‌لیمۆللا ته‌وه‌جودی(کاتیمال) نووسه‌ری به‌ناواینگی کوردی خو‌راسان، پێشکه‌ش به‌ یه‌لدا عه‌باسی کرا.

له کۆتاییشدا له لایه‌ن فه‌ژینه‌وه‌؛ رێز له‌ کاک "شه‌ریف باجوه‌ر" چالاکی ژینگه‌ پارێز، گیردرا و سه‌پاسنامه‌ی پێی به‌خه‌شرا.

سلطنت ارابه‌های مرگ در جاده‌های کوردستان

■ کوردستان از نظر شاخص راه به‌عنوان یکی از مهم‌ترین زیرساخت‌ها در رتبه‌های آخر در میان استان‌های کشور قرار دارد. یکی از نشانه‌های ورود به کوردستان از شهرهای دیگر باریک شدن و غیراستاندارد بودن جاده‌هاست، علاوه برآن در چندساله اخیر افزایش روابط اقلیم کوردستان با کشور باعث شد که تردد ماشین‌های سنگین و انواع کامیون‌ها و تانکرهای حامل سوخت به این جاده‌ها افزوده شوند بدون اینکه تدبیری برای وضعیت جاده‌ها اندیشیده شود و هر هفته خبرهای ناگواری از تصادفات مرگبار ارابه‌های مرگ از کوردستان و به‌ویژه در شهرهای مرزی می‌شنویم.

یکی از پرتددترین مسیرهای ارابه‌های مرگ جاده سهندج به مريوان و مرز بین‌المللی باشماق است که در دوم دی‌ماه تانکر حامل سوخت سی هزار لیتر گازوئیل در حساس‌ترین نقطه جاده مريوان به باشماق که از کنار تالاب زیبای زربیاری می‌گذرد دچار سانحه شد و در فاصله کمتر از ۲۰ متری عرصه آبی زربیار چپ کرد و خوشبختانه بخت با زربیار یار بود که تانکر دچار انفجار یا ترکیدگی نشد و تنها از چند نقطه سوخت به بیرون نشت کرد و به دلیل فاصله کم خطر بروز فاجعه زیستی بود که بعد از رسیدن مردم، مسئولین و انجمن سبز چيا عملیات کنترل بحران صورت گرفت اما به چه شکل و چگونه؟

آنچه فعالان محیط‌زیست را شوکه کرد، نبود امکانات اورژانسی برای جلوگیری از بروز فاجعه‌ای به‌تمام‌معنا بود این بار هم خداوند رحم کرد که این مردم به‌موقع در محل حضور یافتند، با کمک گازوئیل فروشان مريوانی با ابتدایی‌ترین وسایل در کمتر از ۳ ساعت این بحران به وجود آمده تا حدود قابل‌توجهی کنترل شد و تانکر از آن محل خارج و همچنین با تعهد شرکت مسئول حجم معینی هم از خاک‌آلوده هم برداشت شد

هرچند مقداری از مواد نفتی وارد زربیار شد و حجم بیشتری هم وارد خاک منطقه شد که با بارندگی‌ها مجدداً وارد آب زربیار می‌شود، اما قطعاً امکان یک فاجعه زیستی بسیار بزرگ از بیخ گوش زربیار گذشت و این زنگ خطری جدی است برای کسانی که کمربندی ماشین‌های سنگین را از داخل پناهگاه تالاب عبور داده و پیچ جاده‌ای (شیخ حسین) که سالانه ده‌ها فقره تصادف در آن رخ می‌دهد و کمترین فاصله با عرصه آبی دارد، برای پیشگیری از وقوع و بیا مدیریت چنین حوادثی به چه چیزی اندیشیده‌اید و چه‌کارهایی انجام‌شده است؟ چه تدبیری برای ممانعت و جلوگیری از تکرار دوباره تابه‌حال اندیشیده‌اید؟ باوجود عبور جاده از حساس‌ترین نقطه تهدیدکننده تالاب، در این مکان چند حادثه دیگر باید رخ دهد تا به فکر اصلاح جاده باشیم؟

■ چهارشنبه ۱۵ دی ۱۳۹۵ ■ سال دوم ■ شماره۱۵ ■

■ زاینار مرادی

آدمی به طبیعت زنده است؛ یعنی طبیعت پیکره‌ی اوست. پس چنانچه آدمی بخواهد زنده بماند باید پیوسته با طبیعت گفت‌وگو کند. این سخن که حیات جسمانی و معنوی انسان با طبیعت پیوند دارد، معنایی جز این نمی‌دهد که طبیعت با خود پیوند دارد، چه آدمی پاره‌ای از طبیعت است. " مارکس "

امروزه به لطف نهادهایی چون صندوق بین‌المللی، بانک جهانی، سازمان تجارت جهانی و گروه موسوم به کشورهای هفتگانه (G-۷) «پی گیری عقلانی حداکثر سود» همگام با روند جهانگیر شدن سرمایه ابعادی واقعاً سیاره‌ای می‌یابد و در جهت تحقق این گرایش‌ها عمل می‌کند نخستین منتقدان مدل تمدن صنعتی سرمایه‌داری پیروان مکتب رمانتیسم بودند. از روسو در نیمه قرن هجدهم گرفته تا منتقدان معاصر (مثلاً مورخ انگلیسی ای. پی. تامپسون) رمانتیسم با تأیید ارزش‌های فرهنگی، اجتماعی یا اخلاقی پیش سرمایه‌داری به کمیت گرای، ماشینی شدن و سرخوردگی دنیای سرمایه به اعتراض برخاسته بود. در جریان تاریخ رمانتیسم، حسرت بهشت گمشده و جماعات تشکل‌یافته (پیشا مدرن) شکل‌هایی پیدا کرد که گاهی اوقات واپس‌مانده و عقب‌گرا، گاهی اوقات انقلابی و آرمان‌خواهانه بود. در مورد اخیر، مسئله دیگر بازگشت به گذشته نیست، بلکه پشت سر گذاشتن آن و رفتن به‌سوی آینده است. از نظر پیر لرو، ویلیام موریس یا هربرت مارکوزه، آرمان‌شهرآینده، با بازیابی جامعه گمشده منتها به شکل جدید و با دربرگرفتن دست آورد‌های مدرنیته یعنی آزادی، برابری و دموکراسی ممکن می‌شود.

نیاید به پیروزی‌های خود بر طبیعت برخود بیایم

طرفداران سیاسی محیط‌زیست هریک به‌توبه‌ی خود ثمره‌ی نقد رمانتیک‌هاست. آن‌ها به وجود جامعه‌ای فراتر از ماشینی سازی اقتصاد، سلطه پولی و کاهش قلمرو اجتماعی به محاسبه سود و انباشت سرمایه اصرار می‌ورزند. به‌جای چنین جامعه‌ای آن‌ها ارزش‌های کیفی را مطرح می‌کنند: ارزش مصرف

و رف‌ع نیازها. یکی بر برابری اجتماعی پای می‌فشارد و دیگری بر حفظ طبیعت و توازن زیست‌محیطی. به قول مارکس در

سرمایه:

«بدین ترتیب سرمایه هم سلامت کارگر شهری و هم حیات روحی کارگر روستا را از بین می‌برد. در مرحله تکامل کشاورزی سرمایه‌داری، هر پیشرفت کوتاه‌مدت در حاصلخیزی، درعین حال معرف مرحله‌ای در تخریب درازمدت بنیان‌های همیشه حاصلخیزی است. هر چه پیشرفت یک کشور بیشتر باشد صفت در مقیاس وسیع (مثلاً آمریکا...) این روند تخریب سریع‌تر به‌پیش می‌رود. بدین ترتیب تولید سرمایه‌داری تنها با تحلیل بردن هم‌زمان دو جنبه که همه شهرها از آن به دست می‌آید یعنی زمین و نیروی کار تکوین می‌یابند.

یا به نقل از انگلس در نقش کار در تحول انسان:
"نیاید به پیروزی‌های خود بر طبیعت زیاده از حد برخورد بیاییم. طبیعت انتقام خود را از هر یک از پیروزی‌ها می‌گیرد. مردم مقدونیه، یونان، آسیای صغیر که طبیعت را برای دست‌یابی به زمین مزروعی از بین بردند، هرگز تصورش را نمی‌کردند که شرایط ویرانی این سرزمین را فراهم می‌کنند. ایتالایی‌های مقیم منطقه‌ی آلپ که جنگل‌ها را از بین می‌بردند نمی‌دانستند که اساس صنعت لبنیات را از بین می‌برند. آن‌ها حتی کوه‌های خود را از چشمه‌هایش محروم کردند. باید همواره به خاطر داشت که هرگز نمی‌توان بر طبیعت حکم روایی کرد؛ یعنی به‌مثابه سلطه‌ی حاکم بر مردی شکست خورده، همچون کسی که بیرون از طبیعت قرارگرفته باشد. جسم و روحمان به طبیعت تعلق دارد. همه سروری ما مبتنی بر امتیازی است که بر دیگر مخلوقات داریم. این امتیاز که ما قوانین طبیعت را می‌دانیم و می‌توانیم از آن‌ها عاقلانه استفاده کنیم.."

عقلانیت زیست‌محیطی کلان بایستی جای عقلانیت سودجویانه‌ی خرد را بگیرد.

درهرحال با الهام گرفتن از پیشگامانی چون سرژوئودولینسکی و ولادیمیر ورنادسکی و اندیشمندانی چون مانوئل سکریستان، ری‌موند ویلیامز، رودولف بارو و آندره گورز و تلاش‌های ارزشمند افرادی چون جیمز اوکانر، بری کامانر، تد

اکولوژی و سرمایه (۲)

بنتون، خوان مارتینز آلیه، فرانسیسکو فرناندزبویا، جورج ریچمن، ژان پل دلیج، بیوتدیت فورث، توماس ایرمن، رایبر ترامپرت، ارهارد اپلر، المار آلتواتر، فریدرا تولوف و بساری دیگر به این نتیجه می‌رسیم که:

۱- نحوه تولید و مصرف کنونی که بر منطق انباشت نامحدود (کالا سود و سرمایه) مصرف تجملی، هدر دادن منابع و تخریب سریع محیط‌زیست بناشده است هرگز نمی‌تواند بدون اینکه بحران زیست‌محیطی عده‌ای را موجب شود به همه سیاره‌ها بسط پیدا می‌کند. مثلاً طبق برآوردهای اخیر اگر مصرف متوسط انرژی ایالات‌متحده را به جمعیت جهان تعمیم می‌دادیم ذخیره کشف‌شده نفت جهان ۱۹ روزه تمام می‌شد.

۲- **این فاجعه که ایالات‌متحده آمریکا در ۱۵۳ کشور دنیا ۹۰۰ پایگاه نظامی دارد و این نه به دلیل دفاع از دموکراسی یا حفظ محیط‌زیست بلکه کنترل تمام منابع و تخریب آن‌هاست.**

۳- بدین ترتیب است که اساس نظام اقتصادی بر حفظ و تشدید نابرابری فاحش بین شمال و جنوب گذاشته است. افزون بر این، به علت مشی عمومی «صندوق‌الودگی هوا» که مسبب آن کشورهای امریالیستی و سیطره جهانی سرمایه‌داری نئولیبرال است، مسائل زیست‌محیطی آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین رو به وخامت گذاشته است. این استراتژی به نقطه ماقبل آخر "قانونیت" اقتصادی خود (ازنقطه‌نظر سرمایه‌داری) رسیده است. این نقطه ماقبل آخر را لارنس سمرز (Larrence Semmers)

زیانش و عقلانیت زیست‌محیطی که مداوم کامل دوره‌های طبیعی را مدنظر دارد، ذاتاً متناقض یکدیگرند. نئولیبرالیسم به پرستش کالا و خودمختارسازی واقعی اقتصاد متکی است که هم‌اکنون دست بالا را دارد. از دیگر سو از منظر رهاسازی زیست‌محیطی از سیطره‌ی غول‌آسای مخرب اقتصاد جهانی سرمایه‌داری در مفهومی که ای. پی. تامپسون از این اصطلاح می‌فهمد، آنچه اساسی است عرضه‌ی یک اقتصاد اخلاقی است؛ یعنی اقتصاد سیاسی‌ای که بر معیارهای فرا اقتصادی و غیر پولی پایه‌ریزی شود. به‌بیان‌دیگر اقتصاد باید دوباره در سیاست، جامعه و محیط‌زیست ریشه بدواند.

۵- رفورم‌های جزئی ناکافی است.

عقلانیت زیست‌محیطی کلان بایستی جای عقلانیت سودجویانه‌ی خرد را بگیرد، امری که مستلزم دگرگونی حقیقی تمدن بشری است. این‌کار بدون جهت‌گیری فنی جدید که بنیاد آن را جایگزینی منابع جاری انرژی با بدیل‌های بی‌ضرر برای محیط‌زیست و قابل‌نوسازی هم چون انرژی خورشیدی تشکیل می‌دهد، غیرممکن است. نظارت بر ابزار تولید، به‌خصوص بر تصمیماتی که درباره‌ی سرمایه‌گذاری‌ها و دگرگونی‌های فنی می‌شود می‌بایستی طبق معیارهای غیربازاری که دربرگیرنده‌ی نیازهای واقعی جمعیت و حفظ محیط‌زیست است، کاملاً به‌رسمیت شناخته شود. تنها زمینه‌ی ممکن این امر می‌تواند گزینش دموکراتیک اولویت‌ها و سرمایه‌گذاری‌های مردم باشد و نه قوانین بازار یا دفتر سیاسی همه‌جا حاضر.

ضرورت اتحاد همه جنبش‌های اجتماعی رهایی‌بخش برای رسیدن به تمدن جدید

به نقل از میشل لووی پذیرفتن اینکه سرمایه‌داری غیرممکن است بتواند به بهبود محیط‌زیست کمک کند، به معنی آن نیست که نباید در مبارزه برای رفورم‌های فوری دگریر شد. این اسطوره باید کنار گذاشته شود که تاوان خسارات زیست‌محیطی را بازار به عهده می‌گیرد و این خسارات را می‌توان با ضوابط اقتصادی محاسبه نمود. جبران مافات بینهایت ضروری است. باید فوراً برای غدغن کردن CFC (کلوروفلوروکربنها) که لایه‌های اوزن را نابود می‌کنند، برای جلوگیری اکید از پخش گازهایی که اثر

● ● ●

● ● ●

که ئەمجارەیان لە پای وێرانکردنی سروشت مەروّف خۆشی لە مەترسی لە ناو چوون نزیک بوەتووە، ئیستا ئێمە تێدەگەین کە مەروّف بۆ ماوەیەکی درێژ توانی سروشت ڕام بکات و بێ ئاگاو سەرەمەست سروشتی کرد بە پێخوستی خۆی، بەلام چیت زەوی رازی نیبە مەروّف ملهپۆرانه پێنی بەسەردا بنێت و خۆی بە پیروژ و مەزوتر بزانیّت، مەروّف گەر لەمەودوا ریزی ئەم خاک و خۆل ئە گرێت لە ژێر پێییەکانیدا وەکوو گرکان دەتەقێتووە و چیت مەسەلەش غەزەبی خۆدا نیبە بەلکو تۆلەو توورەبوونی سروشتە لە بەرامبەر ملهپۆریبە کانی ئێمەدا.

لە ناو بردنی جوانییەکانی سروشت خۆی دەسپێکێکە بۆ قەبوول نەکردنی بیبری بەرانبەر و جیاوازی خۆمان

ئاخر سەدەها ساڵە سروشت ئازاری دەدرێت و جوانیبه‌که‌ی دەشپۆندرێت، کەچی هەر خامۆش و ئارامه، ئیتر تا ئێهر و بەس، سروشت پێمان دەلێت؛ بە مهرگی من تۆش کۆتایت دیت، چەندە پتر پیسم بکهیت خۆت بۆگەن دەبیت، چەندە تۆ ملهپۆرانه پرم دەکهیت لە دووکەل لە گۆتاییدا خۆت کوێر دەبیت، چەندە پرم بکهیت لە تەقینه‌وه‌ی بومه‌کانت زووتر خۆت کەر دەبیت، چەندە پتر دارستانه‌کان دەسوێنیت، ئەوەندە پتر هەناسە‌ی خۆت سوار دەبیت، دواجار پتییوسته بزانی‌ن کە سروشت بە خاک و خۆل و بەرد و دار و هه‌وا و ئاو‌وه‌ دوا ساته‌کانی توورەبوونی خۆی دەژێت، ئیستا‌که پتر دارستانه‌کان دەسوێنیت، ئەوەندە پتر هەناسە‌ی خۆت سوار دەبیت، دواجار پتییوسته بزانی‌ن کە سروشت بە خاک و خۆل و بەرد و دار و هه‌وا و ئاو‌وه‌ دوا ساته‌کانی توورەبوونی خۆی دەژێت، ئیستا‌که پتییوسته ئێمەش بە بەشی خۆمان دە‌برانیهری ئەم قەیرانه کە ئاکامی سازاندوو.

چیت زەوی رازی نیبە مەروّف ملهپۆرانه پێنی بەسەردا بنێت و خۆی بە پیروژ و مەزوتر بزانیّت
هەلبەتە مەروّفی زانستپەر‌وه‌ر پیشە‌ساز و تەکنۆلۆژیا پەرەست پشازاری بوە دە‌کات کە توانی بە سەر سروشتدا زال بیت، چیت بە تۆ بانگی ناکات، بەلکوو سروشت بە هه‌موو رەگەزەکانه‌وه‌ کۆپله‌ی بۆ هەز و هه‌واو هه‌وسه‌کانی مەروّفی تازە کە دواجار مەروّ‌که‌دا ئاشکرا بوو

دە‌یزانیّت، کە سروشت لە گەل مەروّفی ئێمە‌دا دژوار و ناله‌بار بوە. لەم روانگە‌شدا خە‌لکانی نەتو‌ه‌ جوارو‌ه‌ژۆره‌کان بە هەر چەشنه‌ بێر و باو‌ه‌ و تایینه‌ جیاوازه‌کان جیا لە راست یان درۆ بوونی ئەو باو‌ه‌رانه‌ لەم جوگرافیا‌دا وای بۆچوون کە ئە‌وه‌ خودایه‌ کە لە ڕێی سروشت‌ه‌وه‌ تۆلە‌ی لێ دە‌کاتو‌ه‌، بۆیە تا ئیستا‌ش با‌وو‌بۆزان و لافاو و وشکە‌سالی و هه‌موو ناله‌باریبه‌کی سروشت بە غەزە‌بی خودا لێک‌ده‌داتو‌ه‌، باشتەر ئە‌وه‌یە ئاو‌ردانه‌وه‌بێک بە‌دینه‌وه‌ و تۆزقائێ بێر بکه‌ینه‌وه‌ کە ئێمە لە سەر ئەم زە‌ویبه‌دا بە تەنها نا‌ژین، جیهانی ناو‌ه‌مان و هەر هه‌موو دۆخی ڕۆ‌جی و دە‌روونی ئێمە کار‌دانه‌وه‌ی جیهانی دە‌رووبه‌ر، بە بێ سێ‌حر و سەر‌سامی و شکۆمە‌ندی و جوانی جیهانی دە‌ره‌وه‌، جیهانی ناوی ئێمە‌ش دە‌له‌مە‌ند نایێت و گە‌شه‌ ناکات، بۆیە ولاتانی دۆنیا هاوکات لە گەل پێتکه‌وتنه‌ تکیبیه‌کان‌دا لە خە‌می ژینگه‌ پارێزیدان، نەک هەر ئە‌وه‌ بە‌لکوو حیزب و لایه‌نی زۆر لە ئاوروپا و ئامریکا په‌یدا بوون کە بە‌تەنها خە‌می گە‌وره‌و سەر‌هه‌کیان پاراستنێی ژینگه‌و سروشت‌ه‌ و چیتر وە‌کوو ئێمە مه‌ل نا‌کوژن و ئاژ‌ه‌ له‌ کێوی ڕاو ناکەن و چەم و ڕووباریان پیس ناکەن و ئاسمانیان پ‌ر لە دووکە‌ل و، سروشت و سه‌وزاییه‌کانیان وێران ناکەن، لە هه‌مووی کوشندەر ئە‌وه‌یە کە هەر هه‌موومان ناتوانین ئەو سروشت‌ه‌مان خۆش‌بویت و نەمانتوانیوه‌ پاک و خاوێن بپیارژین.

مەروّفی هاو‌چەر‌خ هه‌موو سروشت و دە‌رووبەر و ژینگه‌ بە بە‌شیکێ جیا لە خۆی دە‌بینیت
و‌ه‌ک پێشتەر باس‌مان کرد پاک و خاوێنی و ریز گرتن نە‌بو‌ه‌ته‌ کولتور، نە ئێمە لێ‌وه‌ نە خە‌لکانی دیکه‌ له‌ ولاتانی دیکه‌ و‌ه‌ک پتییوست نەمانتوانیوه‌ له‌ وێرانکردنی سروشت بێ گونا‌ه‌ دەر‌چ‌س‌ین، ڕۆژ‌تا‌وا و ڕۆژ‌هه‌لات و هەر هه‌موو کیشو‌ه‌ره‌کانی دیکه‌ش لەم با‌وه‌‌دا تا‌وانبارن، کە‌س‌مان چیت ئە‌و مەروّف‌ه‌ کۆنه‌ی بەر لە ملیۆن سال نین، مەروّفی کۆن لە گە‌ل مه‌ل

مەروّف لە مەترسی لە‌ناو‌چوون نزیک بو‌ه‌ته‌وه‌!

و گیاندارو دره‌خت و ئاو و دارو بە‌ردو مردو‌ه‌کانیش‌دا پ‌ه‌ی‌وه‌ندی ڕۆ‌جی قوولێ هه‌‌بو‌وه‌، قسه‌ی ئە‌گە‌ل هەر هه‌موو رە‌گە‌زه‌کانی ناو سروشت‌دا کردو‌ه‌، ریزبانی لێ گرتو‌ه‌، شەرمی لێ کرو‌وه‌، ترسا‌وه‌ و پەرەست‌بو‌ه‌تی، مەروّفی کۆن تەنها ئە‌و کاتە درنده‌ ئاسا مه‌ل و گیانداره‌ کێویبه‌کانی کوشتو‌ه‌ کە برسی بو‌وه‌، ڕاو کردنی مه‌ل و هەر هه‌موو گیانداره‌ کێویبه‌کان بە‌تەنها لە‌تاو برسپه‌ه‌تی نە‌بو‌وه‌، بە‌لکوو زۆر جار‌ان بۆ سەر‌گەر‌م‌کردن و خۆشی بو‌وه‌، تا هه‌نو‌وه‌ش‌دا درێژ‌ه‌ی هه‌یه‌، مەروّفی ئیستا ئاماده‌یە کە هه‌موو کات درنده‌ بیت، بە‌تەنها لە گە‌ل مه‌ل و ئاژ‌ه‌له‌‌کان و دره‌خته‌کان‌دا درنده‌ نیه‌، بە‌لکوو مەروّف دژ بە‌هاوتوخمی خۆی درنده‌ و خۆیتخۆره‌، ئە‌وه‌ هەست و سۆزه‌ پ‌ر لە جوانی و سەر‌سامیه‌ لای مەروّفی سەر‌ده‌م کەمی کرو‌ه‌ کە یان هەر نه‌ما‌وه‌، مەروّفی هاو‌چەر‌خ و زانستپەر‌وه‌ه‌ هه‌موو سروشت و دە‌رووبەر و ژینگه‌ بە بە‌شیکێ جیا لە خۆی دە‌بینیت، هه‌موو جیهان و دیارده‌کانی لای مەروّفی تەکنه‌لۆژی

دیدیگاه(روانگه)

گلخانه‌ای بر محیط را موجب می‌شوند و برای ارتقاء وسایط نقلیه‌ی عمومی در مقابل ماشین‌های شخصی مضر به حال جامعه و آلوده‌کننده به با خیزیم.
مبارزه برای رفورم‌های اجتماعی – زیست‌محیطی می‌تواند آغازگر بویای و دگرگونی جدید و گذار از برنامه‌ها و خواست‌های حداقل به خواست‌های حداکثر باشد، تنها به این شرط که به بحث‌هایی تن ندهیم منافع خاص مسلط مطرح می‌کند و فشارهایی که تحت عنوان رقابتی بودن، مدرنیزه کردن و قوانین بازار اعمال می‌کنند.

مطالبات فوری مشخصی می‌تواند به نقاط مشترک میان گروه‌ها، نهادها، جنبش‌ها، کمپین‌ها و گرایش‌های بشردوستانه و طبیعت دوستانه تبدیل گردد:

– ارتقاء وسایل حمل‌ونقل عمومی مجانی یا ارزان‌قیمت باقابلیت دسترسی آسان و سریع برای همگان و استاندارد نمودن مسیرها‌ها و جاده‌ها و خطوط ارتباطی.
– مبارزه علیه نظام اصلاح و تعدیل فرا لیبرالی و علیه بدهی‌هایی که سازمان بین‌المللی پول و بانک جهانی به جنوب تحمیل می‌کند. این سیاست پی‌آمدهای زیست‌محیطی و اجتماعی فاجعه باری دارد: بیکار سازی گسترده و نابودی شبکه‌های ایمنی اجتماعی، دست کشیدن از محصولات غذایی و نابودی منابع طبیعی به نفع صادرات.

– **تقلیل ساعات کار به چهار ساعت؛ هم به‌مثابه‌ی راه‌حل بیکاری و هم به‌مثابه‌ی چشم‌انداز اجتماعی گسترده‌تر که ارزش بیشتری برای اوقات فراغت تا انباشت کالا قائل است.**

– اما برای مبارزه دراه تمدنی جدید اولاً باید به‌صورت جهانی عمل نمود و ضروری است همه جنبش‌های اجتماعی رهایی‌بخش با یکدیگر متحد شوند. این نکته را راییش من این‌طور بیان می‌کند:
– این پروژه هیچ‌یک از رنگ‌های رنگین‌کمان را نباید حذف کند؛ نه رنگ سرخ جنبش ضد سرمایه‌داری و تساوی طلبانه‌ی کارگری، نه رنگ صورتی مبارزات رهایی‌بخش زنان، نه رنگ سفید جنبش‌های مسالمت‌آمیز صلح، نه رنگ سیاه ضد اقتدارگرای آزادی‌منشانه (Libertarian) و آتارشیست‌ها و نه حتی رنگ سبز مبارزه برای انسانیتی آزاد و عادلانه بر سیاره‌ای قابل سکونت را.

● ● ●

● ● ●

گیانداره کێویبه‌کان دل‌ه‌ر‌ق و درنده بین زۆر ئاسانه‌ بتوانین لە بە‌رانبەر بە‌یه‌‌ک‌دیش درنده بین. منباله‌‌کانمان فیتەر بکه‌ین کە گوله‌‌کانیش وه‌ک ئێمه‌ گیانله‌‌به‌رن، با فیتریان بکه‌ین کە سووپاسی مانگ و ئە‌ستێره‌‌کان بکه‌ن، بە‌فتریان بکه‌ین کوشتنی ئاسک و بە‌رازیک، سەر‌ه‌تایه‌که‌ بۆ کوشتنی خودی مەروّف

پێده‌چیت وه‌‌کوو پتییوسته‌ لە‌ کە‌رتی پ‌سه‌روه‌ده‌ نە‌وه‌ی داها‌توومان ئاگادار بکه‌ینه‌وه‌ کە سەر برینی مه‌ل و مه‌ر‌یک هەر‌چ‌ه‌نده‌ برسیمان بیت؛ گونا‌هه‌، کوشتنی ماسیه‌ک لە‌ ناو ئاو‌دا کە بە‌ ئازادی دیت و ده‌‌چیت، کوشتنی جۆریکه‌ لە‌ ئازادی ناو سروشت، با فیتریان بکه‌ین کوشتنی ئاسکیتک و بە‌رازیک بە‌ بیانووی خۆشی ڕاو یان برسپه‌ه‌تی سەر‌ه‌تایه‌که‌ بۆ کوشتنی خودی مەروّف، فیتریان بکه‌ین شه‌رم و ریز‌ز له‌ هه‌موو زیندوو‌یه‌ک بگرن، مناله‌‌کانمان فیتر بکه‌ین کە گوله‌‌کانیش وه‌ک ئێمه‌ ڕۆ‌حله‌‌به‌رن و نازاریان پێده‌‌گات کە فیتریان بکه‌ین کە سووپاسی مانگ و ئە‌ستێره‌‌کان بکه‌ین، با فیتریان بکه‌ین چۆن بە‌ سەر سه‌‌وزایی و گیا‌کان‌دا رێی ده‌‌کەن و چۆن پاییزیان بە‌ قە‌د بە‌هار خۆش بویت.

گەر فترای ئە‌وه‌ نە‌که‌وین ئە‌م نه‌‌وه‌یبه‌ فیتری جوانپەر‌ه‌ستی بکه‌ین هه‌‌مان ئە‌و مێ‌ژوو‌ه‌ ره‌ش و ناله‌‌به‌ری ئێمه‌ لە‌ گە‌ل سروشت‌دا دوباره‌ ده‌‌بیت‌ه‌وه‌، وا جوانتره‌ واتاسی سپه‌‌ندارمه‌ز بە‌ مانای لیب‌وره‌‌دی و ده‌‌ست‌کراه‌ویی و خۆشه‌‌ویستی کە هه‌میا‌ه‌ بۆ ریز گرتن لە‌ زه‌وی، وه‌‌کوو ئامتیزی بۆ سه‌‌رجه‌م بوونه‌‌وه‌ره‌‌کان کە جوان و خراپ بە‌ یه‌ک چاو ده‌‌بینی و وه‌‌ک دایکیتک دەر‌وانیسته‌ هه‌‌موو بوونه‌‌وه‌ره‌‌کان‌دا و مه‌‌هره‌‌بانییان پێی ده‌‌به‌‌خشی‌ لە‌ ئە‌ده‌‌بیاتمان‌دا جیتی که‌‌ینه‌وه‌ و زه‌وی و پاراستنی ژینگه‌ و رۆژی خۆشه‌‌ویستی پیکه‌‌وه‌‌گرتی بد‌ریتنو وه‌‌ک رۆژی عشق و ئاشتی ریزی لێ‌ بگیرێ.

زبان و هویت

سید مهدی سجادی دانشجوی دکتری زبان‌شناسی دانشگاه تهران

هویت در ابعاد مختلف آن و مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده آن همواره موردتوجه اندیشمندان و صاحب‌نظران حوزه‌های مختلف علوم انسانی بوده است. در سال‌های اخیربا توجه به گسترش فن آوری و انقلاب اطلاعات و به تبع آن فرایند جهانی شدن که مرزهای زبانی و هویتی را درنوردیده است موضوع رابطه زبان و هویت و نقش زبان به‌عنوان مؤلفه‌ای کلیدی و مؤثر در شکل‌دهی هویت توجه روزافزونی به خود جلب کرده است.

هویت، شناسنامه و عامل شناخته شدن است

هویت دارای اقسام زبانی، قومی، ملی و دینی است. به سبب وجود حس هویت‌یابی در انسان، شناسایی عوامل مؤثر بر هویت ازجمله زبان ضروری است. در این جستار به بررسی اجمالی رابطه زبان و هویت و به تبع تعبیری هویت زبانی پرداخته می‌شود.

هویت، واژه‌ای عربی است که از ضمیر مفرد غایب «هُوَ» و «بیت»، سازنده مصدر جعلی، تشکیل شده است. معادل این واژه در انگلیسی، (identity)، انظر لغوی به معنی «همانی و یکسانی» است. هویت یک فرد مجموعه داشته‌های آن فرد است که وی را از دیگران متمایز می‌سازد. هویت به‌نوعی آگاهی گفته می‌شود که هر فردی در فرایند اجتماعی شدن و تعامل با دیگران دربارہ خود کسب می‌کند. جامعه‌شناسان هویت را عبارت از احساسی می‌دانند که فرد در جامعه به آن دست می‌یابد و سپس با تکیه‌براشترک‌ها و یا تفاوت‌های خود که با افراد و گروه‌های دیگر دارد به درک احساس هویت مستقل می‌رسد.

هویت فرایند پاسخگویی آگاهانه هر فرد به مجموعه‌ای پرسش‌ها دربارہ خودش می‌باشد مثلاً دربارہ گذشته‌اش و اینکه او کیست، کجا بوده، چه بوده، چه هست و غیره. به بیانی ساده، هویت به معنی چیستی و کیستی می‌باشد. کوشش برای یافتن معنا در زندگی اغلب معطوف به کسب هویت ثابت است. هویت شناسنامه و عامل شناخته شدن است.

الگوهای کلامی که به کار می‌برند هویت خود را ساخته و به‌عنوان اعضای یک جامعه زبانی یا گفتنم‌ای خاص شناخته می‌شوند. به‌واسطه این عضویت، اقتدار و غرور فردی حاصل می‌کند و همچنین به‌عنوان اعضای یک گروه داشتن زبان واحد، به آن‌ها احساس اهمیت اجتماعی و برخورداری از پیوندهای تاریخی می‌بخشد.

اعضای گروهی که احساس می‌کنند هویتشان تهدید می‌شود، اهمیت خاصی برای حفظ یا احیای زبان خود قائل‌اند

در سال ۱۹۱۵، ادموند لافورست (Edmond L.aforest)، نویسنده معروف هائیتی، بر روی پلی ایستاد و درحالی‌که فرهنگ لغت فرانسوی لاروس (Larousse) را بر گردنش آویخته بود با پریدن از روی پل اقدام به خودکشی کرد. این حرکت مرمگار اما نمادین و بی‌نظیر، رابطه میان زبان و هویت را نشان می‌دهد. هنری لوئیس گیتس (Henry Louis Gates)، راوی این داستان، در ادامه می‌افزاید: «درحالی‌که نویسندگان سیاه‌پوست دیگری که قبل و بعد از لافورست بودند به لحاظ هنری تحت‌فشار زبان‌های رسمی مختلف بوده‌اند لافورست تصمیم گرفت مرگ خود را مظهر این ارتباط دوجانبه خردکننده نمایشد».اعضای گروهی که احساس می‌کنند هویتشان تهدید می‌شود ممکن است اهمیت خاصی برای حفظ یا احیای زبان خود قائل شوند. مرگ جانکاه ادموند لافورست یادآور پیوند فردی و عمیق زبان با هویت است که فرد به خود می‌دهد به‌ویژه هنگامی‌که رسمیت آن هویت زبانی انکار شود.

زبان جزء جدایی‌ناپذیر وجود ما و حامل هویت و مهم‌ترین عامل پاسداری از آن است
احساس هویت داشتن مهم است و چالش اصلی برای یافتن هویت در دوران نوجوانی صورت می‌گیرد. اگر این احساس قوی تحقق نیابد در نقش فرد تداخل ایجاد می‌شود و احساس بی‌هویتی، بی‌هدفی و رفتار ضداجتماعی در او پدید می‌آید. ایجاد هر هویتی به معنی ایجاد مزو و حصاراست و هویت همچون خانه‌ای در بسته تصور می‌شود که اغیار را در آن راهی نیست. هویت و زبان تأثیر متقابل دارند از یک‌سو هویت بیشتر بر اساس زبان شکل می‌گیرد و از سوی دیگر زبان متأثر از هویت است. اگرچه میان زبان یک فرد و هویت او رابطه‌ای یک‌به‌یک وجود ندارد و زبان یگانه راه بروز هویت نیست اما در ابتدایش آن نقش مهمی دارد. زبان جزء جدایی‌ناپذیر وجود ماست که در تفکر و

نحوه نگرش ما به جهان نفوذ می‌کند. نمود مفهوم زبان گسترده‌تر از مفهوم هویت است. زبان حامل هویت و مهم‌ترین عامل پاسداری از آن است.

در اینجا به برخی از مصادیق و نشانه‌های بی‌هویتی زبانی که در میان ما نمود بیشتری دارد اشاره می‌شود:

۱- **نام‌گذاری‌ها:** به‌ویژه نام‌گذاری بچه‌ها بانام‌های زبان‌های دیگر مانند *آی‌تک*، *ملیکا*، *ژاکلین*، *مُخِیَط*، *دیانا*، *سارا* و غیره. این‌ها نمونه‌هایی از نام‌های ترکی، یونانی، فرانسوی، عبری و غیره هستند که ما بر بچه‌های خود می‌گذاریم و به آن‌ها افتخار می‌کنیم. جالب اینجاست که در بیشتر موارد نیز بدون توجه به معنی این نام‌ها از آن‌ها استفاده می‌کنیم چراکه در پارهای موارد این اسامی دارای معنی منفی هستند. در مواردی هم به تغییر نام خود بر این اساس اقدام می‌کنیم تا خود را امروزی‌تر و به تعبیری مدرن‌تر نشان دهیم.

۲- **تمایل و اشتیاق برای صحبت کردن به زبانی غیر از زبان مادری.** برخی در این زمینه خیلی دقیق هستند و مو را از ماست می‌کشند؛ یعنی به خاطر اینکه لهجه (به قول خود) نداشته باشند اگر برایشان امکان‌پذیر باشد زبان خود را می‌برند و زبان هدف را به‌جای آن می‌گذارند. درواقع چون خیلی احساس پستی و حقارت می‌کنند تلاش دارند این احساس را با صحبت کردن به زبان هدف و نداشتن لهجه پنهان نگه‌دارند تا شاید با این کار برای خود هویتی زبانی دست‌وپا کنند و موردپذیرش و قبول سخنگویان زبان هدف واقع شوند، غافل از اینکه زبان مادری مهم‌ترین شاخص هویت است چراکه نخستین ابزار، ابزار احساسات و اندیشه‌ها بوده است و فرد از بدو تولد با لایایی‌های مادر و زمزمه‌های سایر نزدیکانش با آن آشنا می‌شود.

۳- **علاقه به استفاده از واژه‌ها و اصطلاحات بیگانه در گفتگوها، سخنرانی‌ها و نوشته‌ها.**

به‌عنوان مثال، در نوشته‌ها، واژه‌های «تولیرانس»=tolerance، «انتروپی»= «nation building»، «the holes in the state»= حفره‌های دولت»، استفاده‌شده بود. برای همه این واژه‌ها و عبارات در فارسی که متن به این نوشته‌شده است معادل وجود دارد و مشخص نیست که چرا نویسنده از این واژه‌ها و اصطلاحات، آن‌هم به‌صورت اشتباه، استفاده کرده است: نخست آنکه صورت انگلیسی واژه اول و دوم را به فارسی و اشتباه نوشته است چون این واژه‌ها در انگلیسی به این صورت تلفظ

نمی‌شوند، عبارت سوم را به‌صورت انگلیسی آورده است و دلیل این عدم یکدستی مشخص نیست. دوم آنکه برای این واژه‌ها در فارسی معادل وجود دارد: «رواداری»، «آشفتگی» و «ملت‌سازی» به ترتیب. سوم آنکه واژه دوم عبارت سوم را اشتباه ترجمه کرده است: به‌جای «آشفتگی / بی‌نظمی» از «میرایی» و «حفره‌ها در دولت» از «حفره‌های دولت» استفاده کرده است. چنین افرادی تصور می‌کنند که هر چه بیشتر از واژه‌ها و عبارات بیگانه (حتی به‌صورت اشتباه) استفاده کنند گفته یا نوشته‌شان بیشتر به دل مخاطب می‌نشینند و نشان‌دهنده سواد علمی آن‌هاست.

۷- **استفاده از نامام‌ها یا نام‌های تجاری (brand) بیگانه به هدف فروش بهتر محصولات و خدمات.**

پذیرش هویت زبانی دیگر به معنی تأیید موجودیت دیگری و نفی موجودیت خود است زیرا اگر سخن گفتن به معنی وجود داشتن باشد صحبت کردن به زبان خود به معنی داشتن هویت مستقل است. فرد فاقد هویت زبانی مستقل، دیگر شیفته است؛ از خود متنفر است و شیفته طرف مقابل است و چپ‌سا خود را برای وی و آرمان‌هایش فدا می‌کند. چراکه بی‌هویتی

رومی را همواره آزار می‌دهد. فردی که از زبان خود بریده و شیفته زبان دیگری شده است باید همیشه به یاد داشته باشد که گویشوران آن زبان وی را همیشه پایین‌تر از خود می‌بینند هرچند ممکن است در حالت عادی و به‌طور مستقیم این احساس خود را نسبت به وی بیان نکنند.

فرد فاقد هویت زبانی مستقل حتی ابزار بیان و برآوردن نیازهای اولیه خود را ندارد و ازاین‌جهت هم وابسته به زبان دیگری است. چنین فردی از خود تهی و بیگانه است، همیشه مقلد و پیرو است، چیزی برای گفتن ندارد و برای هویتی‌سازی زبانی دست به گدایی هویت زبانی می‌زند، احساس فرودستی، پایین بودن و شهروند درجه‌دو و چند بودن می‌کند. **دردناک‌تر اینکه این نشانه‌های بی‌هویتی زبانی بیشتر در میان قشر به‌اصطلاح تحصیل‌کرده به چشم می‌خورند. بی‌هویتی و مشخصاً بی‌هویتی زبانی یادآور این شعر حافظ است که: «سال‌ها دل طلب جام جم از ما می‌کرد/ و آنچه خود داشت ز بیگانه تنما می‌کرد».**

پهلوان پنبه‌های امروزی!

- کاوه کوردستانی**

با گذشت زمان، تغییر رژیم غذایی انسان‌ها و تعارضات اشرف مخلوقات به حیات گیاهی و جانوری در ادوار مختلف، شاهد ظهور و بروز بیماری‌های

مختلفی بود و هستیم و هرکدام از بیماری‌ها در زمان وقوع و اوایل شیوع در جامعه بشر را با مشکلات خاصی روبرو نموده است. شاید چندین سال پیش هرکدام از ما با شنیدن اسم طاعون، تیفوس، سل، مالاریا و ایدز احساس ناخوشایند و ترسی عمیق تمام وجودمان را فرامی‌گرفت و همین ترس ما را وادار به پیشگیری بیشتر می‌نمود. هرکدام از بیماری‌ها در زمان خود، بیماری قرن، سال و… نامیده می‌شدند اما در یک دهه گذشته پراثر تغییر غلط سبب خوراکی انسان‌ها و تجاوازت بی‌شماری که در طبیعت اعمال نموده‌اند کار به‌جای رسیده که هرساله چندین بیماری مهلک و کشنده، گریبان انسان‌ها را گرفته است.

تهدیدات بی‌شمار زیست محیطی

تغییرات اقلیمی تمام دنیا را تهدید می‌کند و در این ارتباط ایران یکی از ده کشور نخست جهان است که در معرض تهدیدات بی‌شماری قرارگرفته است. زیستگاه‌های ایران در حال از دست رفتن است و هزاران نفر در سال پراثر آلودگی هوا دچار بیماری‌های عصبی و جدیدی می‌شوند و می‌میرند. خشکی‌دگر دریاچه‌ها، رودخانه‌ها، تالاب‌ها و قنوات در اوج است و در تمام ادوار گذشته هیچ‌گاه اوضاع محیط زیست و منابع طبیعی ایران تا بدین حد نابسامان نبوده است، آوازه بی‌آبی شهره افق شده و جوی خشک و لپ‌تشنه رودخانه‌ها به شوری امنیت ملی رسیده است.

روی کانایه لم‌داده، به‌زعم خود در حال در حال مبارزه و انجام وظیفه انسانی خوداست!

در چنین شرایط فزنجی، بیماری جدیدی بنام ((اسلاکتیویسم)) شیوع پیدا کرده است اما شوریخانه و برخلاف سایر بیماری‌ها، برای کنترل این بیماری ناشناخته نه مردم کاری انجام می‌دهند و نه مسئولین هزینه‌ای صرف می‌کنند. این بیماری هنوز معادل درستی در زبان فارسی ندارد اما در چندین منبع، آن را ((مبارزه از زیر لحاف)) ترجمه کرده‌اند. روی کانایه لم‌داده، روی تخت دراز کشیده و با زیر لحاف از پنجره منظره بارش برف را نگاه می‌کند اما در حال مبارزه و به‌زعم خود در حال انجام‌وظیفه شهروندی و انسانی است.

مبارزان زیر لحافی به بازداشت غیرقانونی فعالین مدنی، فرهنگی و

... اعتراض دارند اما تنها از طریق دنیای مجازی!

اسلاکتیویسم به معنای فعالیت مفرد در دنیای مجازی و شبکه‌های اجتماعی است که در نهایت فرد احساس می‌کند که در یک زمینه عمومی مانند تلاش برای آزادی زندانیان، اعتراض به کشتن کولبرهای بی‌گناه و یا حفاظت از محیط‌زیست مشارکت جدی داشته است. افرادی که به این بیماری جدید مبتلا شده‌اند که متأسفانه تعداد آن‌ها کم هم نیست در میدان عمل یا حضور ندارند و یا حضورشان آن‌قدر

۷- استفاده از نامام‌ها یا نام‌های تجاری

(brand) بیگانه به هدف فروش بهتر محصولات و خدمات.

پذیرش هویت زبانی دیگر به معنی تأیید موجودیت دیگری و نفی موجودیت خود است زیرا اگر سخن گفتن به معنی وجود داشتن باشد صحبت کردن به زبان خود به معنی داشتن هویت مستقل است. فرد فاقد هویت زبانی مستقل، دیگر شیفته است؛ از خود متنفر است و شیفته طرف مقابل است و چپ‌سا خود را برای وی و آرمان‌هایش فدا می‌کند. چراکه بی‌هویتی

رومی را همواره آزار می‌دهد. فردی که از زبان خود بریده و شیفته زبان دیگری شده است باید همیشه به یاد داشته باشد که گویشوران آن زبان وی را همیشه پایین‌تر از خود می‌بینند هرچند ممکن است در حالت عادی و به‌طور مستقیم این احساس خود را نسبت به وی بیان نکنند.

فرد فاقد هویت زبانی مستقل حتی ابزار بیان و برآوردن نیازهای اولیه خود را ندارد و ازاین‌جهت هم وابسته به زبان دیگری است. چنین فردی از خود تهی و بیگانه است، همیشه مقلد و پیرو است، چیزی برای گفتن ندارد و برای هویتی‌سازی زبانی دست به گدایی هویت زبانی می‌زند، احساس فرودستی، پایین بودن و شهروند درجه‌دو و چند بودن می‌کند. **دردناک‌تر اینکه این نشانه‌های بی‌هویتی زبانی بیشتر در میان قشر به‌اصطلاح تحصیل‌کرده به چشم می‌خورند. بی‌هویتی و مشخصاً بی‌هویتی زبانی یادآور این شعر حافظ است که: «سال‌ها دل طلب جام جم از ما می‌کرد/ و آنچه خود داشت ز بیگانه تنما می‌کرد».**

کمرنگ و بی‌اثر است که کوچک‌ترین نشانی از بودنشان مشاهده نمی‌شود این افراد به بازداشت غیرقانونی فعالین مدنی، فرهنگی و یا زیست‌محیطی اعتراض دارند اما تنها از طریق دنیای مجازی فعالیت خود را نشان می‌دهند و در عالم واقعی حاضر به کوچک‌ترین حرکتی نیستند.

این بیماران حتی در رعایت حقوق شهروندی و مسائل زیست محیطی نقش خود را به‌عنوان یک انسان به خوبی ایفا نمی‌کنند. طرف به‌راحتی فیلترسیگارش روپرت می‌کند، حاضر نیست برای مسائل فرهنگی یک ریال هزینه کند و یا برای حل مشکل یکی از افراد جامعه، قدمی بردارد اما همین فعالیت در شبکه‌های مجازی آن‌ها را متوهم می‌سازد تا حدی که خود را کشتگری بسیار فعال می‌پندارد.

زیر لحافی‌ها برای تسکین وجدان خود! در چندین گروه دنیای مجازی مشارکت می‌کنند، اما در برابر تبعیض‌ها و نامالییات موجود در فضای حقیقی سکوت می‌کنند

این بیماری در حوزه محیط‌زیست نیز مانند سایر حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی شیوع پیدا کرده است. امضاء جمع‌کردن‌های اینترنتی، بحث و مجادله کردن‌های بی‌پایان و بی‌نتیجه، هتاک و فحاشی و کارهای ازاین‌دست، در حوزه‌های فرهنگی، مدنی، اجتماعی و زیست محیطی رواج چشمگیری یافته است. این افراد ضمن مشارکت در گروه‌های مختلف دنیای مجازی، برای تسکین وجدان خود در یک یا چند گروه محیط زیستی یا مدنی و اجتماعی فعالیت می‌کنند و زیر مطالب نوشته‌شده در این گروه‌ها، کلی استیکر و شکلک و گل و کامنت می‌گذارند اما همین بیماران دنیای مجازی در برابر واگذاری اراضی ملی به سود جوانان، در برابر احداث پالایشگاه در کنار تالاب آب شیرین، در برابر تبعیض‌ها و نامالییات موجود در جامعه، در برابر شکار وحشیانه گل و بزهای هورامان و تخریب منابع طبیعی به بهانه توسعه، سکوت می‌کنند و حتی در مواجه با اعمال تخریب در فضای حقیقی، حرف خود را پس می‌گیرند و منکر نوشته‌ها و گفته‌های خود در فضای مجازی می‌شود و با ترس ولرز بیان می‌کنند که صفحه من را هک کرده‌اند و این نوشته‌ها هیچ ربطی به من ندارد.

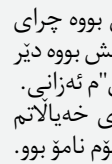
از زیر لحاف‌ها بیرون بیاییم چون امید هیچ معجزه‌ای نیست

شوریخانه‌ان این بیماری گریبان گیر تشکل‌ها را از چمن‌ها نیز شده است و بسیاری از گروه‌ها نیز تنها به فعالیت در شبکه‌های اجتماعی بسنده کرده و در عمل حرفی برای گفتن ندارند. در اعتراض به کشتن سگ‌ها در شهرهای مختلف و یا اعتراض به خشک شدن دریاچه ارومیه، سه میلیون امضاء جمع می‌کنند اما از همین افراد سه نفر هم حاضر نیستند عملاً کاری انجام دهند البته ناگفته نماند شاید تلاش بسیاری از این تشکل‌ها برای رسیدن به آرمان‌های متعالی با همراهی و همدلی مسئولین و سیاست‌گذاران توأم نبوده و سنگ‌اندازی آن‌ها باعث سرخوردگی افراد حاضر در این گروه‌ها شده است اما نباید ناامید شد و باید تا رسیدن به تغییرات بنیادین در جامعه، به تلاش در دنیای حقیقی ادامه داد و خود را در برابر اسلاکتیویسم مصون نگه داشت.

البته باید اعتراف نمود که فعالیت و اطلاع‌رسانی‌های درست و به‌موقع در شبکه‌های اجتماعی اگر با حرکت و اقدام در دنیای واقعی توأم باشد فعالین در زمینه های مختلف را به سرمنزل مقصود خواهد رساند بنابراین باید از زیر لحاف‌ها بیرون بیاییم و تلاش و مبارزه خود را در عالم واقع به اثبات برسانیم.

بسان رود که در نشیب دره سر به سنگ می‌زند رونده باش، امید هیچ معجزه‌ای زمرده نیست، زنده باش!

پیس بوونی هه‌وا گالته‌یه‌ک بوو!

گالته‌مان ئە‌کرد به ماشین و چرای سوور و سەر شه‌قامیک که له ترسی ماشیندا ئە‌بی جارێک بۆ چه‌پ بڕوانیت و جارێک بۆ راست. ماموستاکه‌شمان وه‌کوو پینی نامۆ بیت، یان به‌ که‌لک نه‌هاتووی بڕانی، به شه‌مه‌وه‌ باسی ئە‌کرد. ناپاکی هه‌وا و ترافیکی هه‌ی کتیب

و ته‌له‌فرێتی بوو. له‌ بیرمه زۆر حزم ئە‌کرد بۆ جارێکیش بووه‌ چرای سوور و سه‌وزی سه‌ر شه‌قام ببینم. حزم ئە‌کرد بۆ جارێکیش بووه‌ دێز بگه‌مه‌ ماله‌وه‌ و بلێم برا وه‌لا ترافیکی بوو. زۆر به‌ "با که‌لاس" م ئە‌زانی، ئاواتی ئاسمانی شینی دنیای ده‌ره‌وه‌ گه‌مه‌ و گالته‌ی خه‌یالام بوو. دنیای ماشینی وه‌ کوو؛ کارگه‌ و کارخانه‌ و ترافیکی بۆم نامۆ بوو. که‌چی، زۆری نه‌خایاند، تی‌ گه‌یشتم دوتیا ئە‌وندشه‌ گه‌وره‌ نییه‌. گاهه‌س کارگه‌ و کارخانه‌م له‌ ده‌ره‌وی مال خۆمان دیبیت، به‌لام له‌ واتای سه‌رتێشه‌ی ترافیکی و هه‌له‌مژنی هه‌وا یانپاک تیگه‌بیه‌شتم. پیس بوونی هه‌وا به‌مانای تیکه‌ل بوونی یه‌ک یان چه‌ن پێسه‌که‌ی هه‌وا وه‌ کوو دووکه‌ له‌ تا راده‌یه‌ک که‌ به‌خت ده‌خاته‌ سه‌ر ته‌ندروستی مروف و زیانه‌ومه‌نی ئاژه‌لان و گیاکانه. له‌ پیس بوونی هه‌وا زۆرت له‌ شاره‌کاندایه‌ و له‌ سێسه‌د سال له‌مه‌وپه‌شوه‌ دوا‌به‌دوای گه‌شه‌ی سه‌نه‌تی و زۆرت بوونی ئە‌زماری دانێش‌توانی شار بووه‌ به‌ گرفت.

پالئانه‌وی سوورانی چه‌رخ‌ سه‌نه‌عت به‌ سووتاندنی زوخا‌ل و نه‌وت و گازه‌وه‌ جوژه‌ پیسه‌کی نوێی پیشکه‌ش به‌ ژبانی نوێی شار کرد که‌ هه‌ر رۆژه‌ ئە‌زماری خۆی و ماشینه‌کانی له‌ زیاد بووندایه. له‌ سه‌ره‌تا‌کانی سه‌ده‌ی رابردوودا، ولاتانی پیشکه‌وتوو لیکۆلینه‌ویان له‌ سه‌ر زبانی پیس بوونی هه‌وا بۆ مروف ده‌ست پیکردووه‌ به‌لام له‌ زۆریه‌تی ولاتینترا ئە‌م کیشه‌یه‌ پ‌چاو نه‌کراوه‌ و رۆژ له‌ دوا‌ی رۆژ زۆرت ئە‌بیت.

پیس بوونی هه‌وا له‌ دنیا چوار هۆکاری سه‌ره‌کی هه‌یه‌ که‌ بریتین له‌:

- زۆر بوونی ئە‌زماری شاره‌کان و شارۆمه‌ندانیان

- زۆر بوونی هاتوچۆی ئۆتۆمبیله‌کان و ترافیکی‌ شاری

- گه‌شه‌ی به‌ ته‌وزمی سه‌نه‌عت

زۆر بوونی که‌لک وه‌ر گرتن له‌ وزه

قوربانیانی پیس بوونی هه‌وا هه‌موو بوونه‌وه‌رانن به‌لام سه‌ره‌ کیتربنیان ئامانه‌ن:

گیا سه‌ره‌ کیتربن به‌رگری پیس بوونی هه‌وایه‌ که‌ خۆشیی له‌ یه‌که‌مین قوربانیانی ئە‌م دیاره‌یه‌. پیس بوونی هه‌وا به‌ر به‌ فۆتۆسه‌نتزی ئە‌گرتیت و به‌ ته‌شه‌نه‌کردنه‌ تێو گه‌لای گیایان، زه‌هراویان ئە‌که‌ن که‌ ئە‌مه‌ توانای گه‌لا‌ دانه‌به‌زینیت و به‌ پێی لیکۆلینه‌وه‌ نوێکان به‌ر به‌ گۆلکردن و میوه‌دان دیاره‌کانه‌ش ئە‌گرتیت. داروگیای شوێنی پیس زۆرت نیا ته‌چن و زووتر نیا ئە‌بن.

زاوژی به‌ گشتی چ لایه‌نی پیاو و چ لایه‌نی ژن نه‌که‌وتیته‌ مه‌ترسی و توانای جووتگیری له‌ هه‌ر دوو په‌رگه‌زا دانه‌به‌زیت

چهارشنبه ۱۵ دی ۱۳۹۵ ■ سال دوم ■ شماره ۱۵ ■

آموزش و پرورش چندزبانگی ۲

(این شماره: سوئیس)

می‌شود که این مسئله به جایگاه این زبان‌ها در کانتون‌های مربوط به آن‌ها برمی‌گردد، گاهی نیز تدریس به یک‌زبان (مثلاً آلمانی در آموزش دامپزشکی) و یا در مواردی که اساتید و دانشجویان هریک به زبان مادری خود صحبت می‌کنند، با چند زبان آمیخته در هم انجام می‌شود.

جلوگیری از اختلاط و تعویض زبان مادری با زبانی دیگر

کارشناسان آموزشی کشور سوئیس، با توجه به گسترش استفاده از زبان انگلیسی به‌ویژه در دانشگاه‌ها، نسبت به خطر کم‌رنگ شدن اهمیت زبان‌های ملی و مادری تدابیر ویژه‌ای اندیشیده‌اند. قبل هر چیز اهمیت بسیار زیادی به آموزش علوم به زبان مادری داده و بر اساس پژوهش‌های گسترده به این نتیجه رسیده‌اند که درک علوم در هر زبان دارای ماهیت ویژه‌ای ازنظر تفکر، درک مفاهیم و تفاسیر مربوط به آن است. در همین راستا بنیاد ملی علوم در حمایت از آموزش علوم تحت سیستم چندزبانه، نیازهای آموزشی کودکان و جوانان سوئیس را از بدو تولد تا بیست سالگی در چتر حمایتی متخصصان کانتون محل اقامت خود قرار داده است. کشور سوئیس که در ۲۶ کانتون با هویت و فرهنگ‌های متفاوت و متمایز متشکل گردیده، با سیاست‌گزاریهای خردمندانه، ضمن پاسداریت از تنوع، به بهترین نحو قادر به تعریف و حفظ هویت ملی خود از طریق زبان‌های رسمی‌اش می‌باشد.
با توجه به این سیاست‌گذاری، چندزبانگی در سوئیس گسترش بیشتری یافته و اکنون نزدیک به ۲۰٪ از ساکنان کشور را اتباع خارجی تشکیل می‌دهند و به زبان‌های بسیار دیگری غیر از زبان‌های رسمی سوئیس صحبت می‌کنند، اما سوئیس با توجه به این تنوع و گستردگی و حضور روزافزون زبان انگلیسی در سراسر جهان و جامعه آن کشور، همچنان باقدرت تمام ماهیت چندزبانگی خود را حفظ کرده است.

آنچه سبب منحصربه‌فرد بودن چندزبانگی سوئیس است، جلوگیری از اختلاط و تعویض زبان مادری در یک کانتون با زبانی دیگر است. بدین معنی که برای هر زبان، مرزهای تعریف‌شده‌ای وجود دارد و هر زبان نقش رسمی بودن خود را به‌خوبی ایفا می‌نماید. به‌عنوان مثال؛ همه قوانین فدرال به زبان‌های آلمانی، فرانسوی و ایتالیایی منتشرشده است و اصل "سرزمینی" در هر کانتون تنها به یک زبان رسمی که آن کانتون برای خود تعیین کرده است، اجازه می‌دهد که رسمیت داشته باشد، اگرچه، چند کانتون دو و یا سه زبانه وجود دارد.

سیاست آموزش و پرورش نیز از اصل "سرزمینی" پیروی می‌کند و زبان تدریس، توسط کانتون تعیین و هدایت می‌شود؛ اما با تصمیم کانتون برای حفظ چندزبانگی، ضمن استفاده از یک‌زبان رسمی، برای دیگر زبان‌های رسمی سوئیس در راستای تأکید بر آموزش در مدارس به زبان مادری شهروندان دوره‌های آموزشی ارائه می‌شود.
بر اساس پژوهش کارشناسان سوئسی، این همپوشانی تدریجی زبان‌ها، پردازش اطلاعات در زبانی که دانش‌آموز بدان عادت دارد را آسان‌تر نموده و هم‌زمان بنیادی مستحکم برای یادگیری زبان‌های دیگر فراهم می‌نماید و در این روش است که ضمن آنکه دانش‌ زبان به‌عنوان یک

دارایی انگاشته می‌شود، چندزبانگی نیز علی‌الرغم "مرزهای تعریف‌شده و "سرزمین زبانی" حفظ گردیده است و مردم به سبب جابه‌جایی در کشور، توسط زبان محدود نمی‌شوند و همین تعاملات فرهنگی، چندزبانگی را بیشتر حفظ می‌کند. البته این امر برای مهاجران که جزء زبان‌های رسمی نیستند و مجبورند به زبانی غیر از زبان مادری تحصیل کنند، مستلزم یادگیری زبان دوم یا سوم می‌باشد.

زبان انگلیسی و تأثیر آن بر سیاست زبانی و آموزشی سوئیس

چندزبانگی سوئیس در سایه تعاملات فرهنگی میان مردم و تفویض حکومت که در آن، مناطق، قادر به کنترل سیاست‌های زبانی و آموزشی خود هستند، هویت خاص خود را حفظ نموده است. ظاهراً تنها تهدیدی که ساختار چندزبانگی موجود سوئیس با آن مواجه است، زبان انگلیسی است که با محبوبیت تمام در سراسر جهان رشد می‌کند.

واقعیت این است که زبان انگلیسی به‌آرامی در حال تبدیل‌شدن به "زبان میانجی" برای ارتباطات جهانی است. بر اساس مطالعه انجام‌شده، در حال حاضر بیش از ۲ میلیارد انسان که انگلیسی، زبان مادری آن‌ها نیست، به تحصیل این زبان مشغول‌اند. امروز در سوئیس هم، از انگلیسی در دانشگاه‌ها به‌طور گسترده استفاده می‌شود و ایده تبدیل آن به زبان پنجم، در دولت و شرکت‌های بزرگ پشتیبان زیادی دارد. طرفداران این ایده معتقدند که دانستن انگلیسی به مدیریت عمومی در برقراری ارتباط با همه شهروندان کمک خواهد کرد و می‌تواند یک نیروی وحدت‌بخش باشد و برای کسانی که در خارج از کشور و یا در داخل سوئیس در مسافرت‌اند، زبان انگلیسی می‌تواند حلال مشکلات آن‌ها باشد.

اگرچه کانتونها زبان آموزش مدارس را تعیین و زبان‌های ملی دیگر را به‌عنوان زبان دوم ارائه می‌دهند و زبان انگلیسی هم به‌عنوان یک گزینه ارائه می‌شود، اما بررسی‌ها نشان داده است که اکثریت دانش‌آموزان علاقه‌مند به یادگیری انگلیسی بوده و حتی برای کسانی که فرانسه، زبان مادری آن‌ها نیست، یادگیری انگلیسی را بر فرانسه که زبان رسمی سوئیس است ترجیح می‌دهند و این پدین معناست که زبان انگلیسی در آموزش و پرورش این کشور رو به رشد است. به همین خاطر بسیاری، حضور و گسترش زبان انگلیسی را به‌عنوان تهدیدی برای سیستم چندزبانگی سوئیس میدانند. به‌ویژه نگاه سنتی در سوئیس، این امر را تهدید به تغییر موازنه به نفع یک‌زبان و به زبان چندزبانگی می‌داند.

بعید نیست جهانی‌شدن زبان انگلیسی و تأثیر آن بر سیاست زبانی و آموزشی سوئیس، در درازمدت چالش‌هایی برای چندزبانگی این کشور ایجاد کند. هرچند فرانسوا گرین اندیشمند سوئسی، معتقد است که: "زبان انگلیسی، نقش مکمل را بازی می‌کند و هرگز جایگزین زبان‌های ملی نخواهد شد و چندزبانگی در سوئیس به‌عنوان یک کل در حال گسترش است".

منابع:

- گرین، فرانسوا و بریتا Korth. * تأثیر متقابل زبان سیاست و زبان آموزش و پرورش- در مورد سوئیس* (۲۰۰۵)

- استاتز، دانیل. "نقض صلح: مبارزه در اطراف چندزبانگی در سوئیس" (۲۰۰۶)

- لویث، جسی. "چندزبانگی در سوئیس، بلژیک و لوکزامبورگ." (۲۰۰۴)

- دیویدسون، کیت. "زبان و هویت در سوئیس" (۲۰۱۰)

- کاتلی، سارا. " برنامه‌ریزی زبان در ایالت ژورا." مجله اروپایی سیاست زبان(۲۰۱۳)

- المایگر، دانیل. «جنسیت و زبان: دولت در تماس با شهروندان خود»(۲۰۱۳)

- کافمن، اریک. «بازتاب ناسیونالیسم در سوئیس Sonderfall» (۲۰۱۱)

- استوجانویچ، نناد. «دموکراسی مستقیم: خطر یا فرصتی برای چند فرهنگی جوامع. تجربه از چهار کانتون چندزبانه سوئیس مجله بین‌المللی چند فرهنگی جوامع» (۲۰۰۶)

فرهنگی(فرهنگی)

درآمدی بر تاریخ روشنفکری کوردی و

دگردیسی در مفهوم ملت و وطن^۱

■ دکتر اسماعیل محمودی

پیش‌درآمد:

پس از فتح استانبول توسط سلطان محمد فاتح (۱۴۵۳) و تبدیل آن به یک شهر اسلامی و زدایش ایمازهای مسیحی و غربی، این شهر همواره یکی از کانون‌های تحولات سیاسی، فرهنگی و اجتماعی ملت‌های اسلامی بوده است. پس

از توقف فتوحات عثمانی در غرب و ناکامی در غلبه بر اتریش و شکست از روسیه و تحمیل قراردادهای سنگین بر عثمانی، دولت‌مردان این کشور متوجه قدرت‌یابی غرب در قالب شروع دوره‌ای نوین از تاریخ فرهنگی و سیاسی خود به نام مدرنیته شدند و ازاین‌رو جهت برون‌رفت از این وضعیت در پی تقلید و اخذ فرآورده‌های ابزاری و گاه نرم‌افزاری غرب برآمدند و در این فرآیند تاریخ عثمانی همراه با فراز و نشیب‌های شگفت و قابل‌تأملی است که سرانجام آن فارغ از مخالفت‌های گاه‌گاهی، پیدایش مؤسسات تمدنی جدید، انقلاب مشروطه، برآمدن ترک‌های جوان، پیدایش اندیشه و رهیافت‌های نوآیینی چون توران‌گرایی و ترکی‌گرایی، فروپاشی عثمانی و نهایتاً تشکیل یک دولت مدرن به نام ترکیه است.

پیدایش قشر نوآیینی از کوردها به نام منورالفکر یا روشنفکران

بخش اعظم مناطق کوردنشین پس از جنگ چالدران و قراردادهای بعدی آماسیه، استانبول، زهاب و ارزنه روم، بخشی از قلمرو عثمانی شد. حضور کوردها در استانبول به حوالی سال‌های ۱۴۵۳ و اواخر سده پانزدهم برمی‌گردد، اما اواخر قرن نوزدهم نقطه عطفی در تاریخ کوردهاست چراکه شماری از فرزندان سران عشایر کورد در مدارس جدید مشغول تحصیل شدند و بعدها اینان در کنار شماری از چهره‌های فرهنگی دیگر کوردتبار که از شهرهای مختلف کوردنشین به استانبول آمده و این شهر به مرکز تجمع آن‌ها تبدیل‌شده بود درروند تحولات سیاسی و فرهنگی عثمانی و مناطق کوردنشین تأثیرگذار شدند و البته بی‌تأثیر از جلوه‌های فرهنگ مدرن و دگردیسی در مفاهیم و پذیرش اندیشه نوآیین غربی بی‌تأثیر نبودند و شاید بتوان پیدایش قشر نوآیینی از کوردها به نام منورالفکر یا به تعبیر امروزی روشنفکران را از مهم‌ترین تأثیرات جلوه‌های فرهنگ و اندیشه مدرن غربی در عثمانی و خاصه شهر استانبول تلقی کرد. در این مورد با اندکی احتیاط شاید بتوان اذعان نمود حاجی قادر کوبی را به‌یشت به نام شاعر شناخته‌شده پیشینتر تاریخ پیدایش این طبقه نوآیین فکری در جامعه کوردی قلمداد نمود.

حاجی قادر کوبی نخستین کوردی که متوجه مفاهیم جدید ازجمله ناسیون و پاتریوت در گفتمان نوآیین غربی شد
حاجی قادر کوبی (۱۸۹۷-۱۸۱۵/۲۴):
زاده روستای گور قرچ شهر کوبیه است. درباره تاریخ تولدش سال‌های متفاوتی ذکر می‌شود که نزدیک پانزده سال اختلاف دارد (کرمی،۲۰: ۱۳۹۰-۱۹) تحصیلات ابتدایی را که حول محور امور دینی بوده در کوبیه و شهرهای اقلیم کوردستان شروع می‌نماید و جهت ادامه تحصیلات فقهی و حوزه‌-ویی به سردشت و مهاباد می‌رود (شارزا، ۱۹۶۱: ۲۰) پس از کسب اجازه و رسیدن به مقام ملایی در سال ۳-۱۸۶۳ به کوبیه مراجعه می‌نماید (ملاعبدالرحمان، ۱۹۷۴: ۲۳۰)

بی‌توجهی به جایگاه و بی‌اعتنایی موجب می‌شود که کوبیه را به‌قص استانبول ترک نماید و به قول خودش به خاطر بی‌حرمتی حاجی کوبیه را ترک

۱- شایان اشاره است از نویسنده کتابی تحت عنوان تاریخ روشنفکری کوردی در مرحله ویرایش نهایی است و تلاش بر آن است درزمانی نزدیک در اختیار علاقه‌مندان به تاریخ اندیشه قرار گیرد. شایان اشاره است در این نوشتار به‌صورت بسیار فشرده به این موضوع پرداخته‌شده و به عبارتی فقط به اشاراتی بسنده شده است.
۲- در کتاب مورد اشاره به‌طور مفصل به این مهم پرداخته شده است.
۳- در کتاب مورد اشاره به‌صورت مفصل به نمونه‌های این شاعران پرداخته‌شده و در اینجا به علت محدودیت واژگانی صرف‌نظر می‌شود

■ امین عزیزی

بدیهی است که زندگی و صلح و آسایش در جهانی مملو از تفاوت‌ها و تمایزات نژادی، قومی، فرهنگی،

اجتماعی، زبانی و ...، بدون همزیستی مسالمت‌آمیز و تحمل و مدارا و برنامه‌ریزی دقیق و منسجم، حتی برای یک روز هم ناممکن خواهد بود. در این جهان متنوع و متکثر، کشورهای زیادی با مرزهای بین‌المللی، دارای فرهنگ‌ها و زبان‌ها و اقوامی متفاوت تشکیل گردیده که در برخی از آن‌ها، متأسفانه این تفاوت‌ها و تمایزات را برنمی‌تابند و به‌عبث سعی در همسان‌سازی و به حاشیه راندن و حتی حذف «غیرخودی‌ها» داشته و دارند. البته خوشبختانه بسیاری از کشورها، این تفاوت‌های قومی، فرهنگی، زبانی و ... را به‌مثابه یک فرصت و نه تهدید می‌نگرند. این کشورها؛ فرهنگ‌ها و زبان‌های متمایز را به‌عنوان دستاورد مشترک جامعه بشری تلقی نموده و برای حفظ، رشد و شکوفایی آن‌ها نهایت تلاش خود را می‌نمایند. سازمان یونسکو نیز به‌ویژه به اهمیت ممانعت از جلوگیری از نابودی زبان‌ها پی برده و آموزش سیستماتیک به زبان مادری را از اولویت رهنمودهای خود قلمداد نموده و آموزش چندزبانه را به‌عنوان مهم‌ترین پیشنهاد خود برای کشورهای دارای تکثر فرهنگی – زبانی ارائه داده است و با تمام امکانات از این روش پشتیبانی کرده و آن را بهترین راه استحکام پیوند بین اقوام در جوامع دارای تفاوت زبانی – فرهنگی می‌داند.

در راستای معرفی کشورهای دارای سیستم آموزش چندزبانه در شماره ۱۴ «ماهنامه چیا»، با تجربه کشور بزرگ هند آشنا شدیم. در این شماره به موفقیت این سیستم در کشور سوئیس می‌پردازیم.

سوئیس کشوری است در اروپای غربی با جمعیت ۷٫۵ میلیون انسان و مساحتی بالغ بر ۴۱،۲۹۰ کیلومترمربع. سوئیس دارای پیشینه تاریخی ۷۰۰ ساله بوده و ۲۰۰ سال است وارد هیچ جنگی نشده است. سوئیس به‌صورت جمهوری فدرال اداره و از ۲۶ «کانتون» یا استان تشکیل‌شده است. کنفدراسیون سوئیس دارای یک قوه قانون‌گذاری به نام «جمع فدرال»، یک قوه اجرایی به نام «شورای فدرال» و یک قوه قضاییه به نام «دادگاه عالی فدرال» است. مدل حکومتی سوئیس از نوع سیستم معاهده‌ای است و در آن «نهاد حکومت» وجود ندارد و کارها به‌وسیله پارلمان انجام می‌گیرد. سوئیس در رتبه‌بندی‌های جهانی ازنظر توسعه پایدار، سطح زندگی شهروندان، مسائل مربوط به آزادی، دموکراسی و حقوق بشر، مسائلی مانند فساد اداری و دولتی، جرم و بزه‌کاری و ... جزو اولین کشورهای متمددن، سالم و پیشرفته محسوب می‌گردد.

در سوئیس هیچ زبانی به‌تنهایی زبان رسمی نیست

ازلحاظ زبانی، سوئیس محل تقاطع چندین کشور بزرگ اروپایی به شمار می‌رود که بر زبان‌ها و فرهنگ‌های آن تأثیرگذار بوده‌اند. در قانون اساسی سوئیس از سه زبان «رسمی» و چهار زبان «ملی» یادشده است. زبان‌های رسمی عبارت‌اند- از: فرانسه، آلمانی و ایتالیایی. تمام قوانین ملی به این سه زبان نوشته می‌-شود. زبان چهارم غیرموسوم، زبان رومانش Romansch است که ارتباط نزدیکی با لاتین دارد و تقریباً یک درصد از مردم سوئیس به آن تکلم می‌-کنند و در دره-ها و کوهپایه‌های ایالت گراوبوندن رایج است. حدود ۷۰ درصد از مرم سوئیس به لهجه خاصی از آلمانی صحبت می‌کنند که آلمانی سوئسی نامیده می‌-شود. این زبان در شمال شرقی و بخش‌-های مرکزی این کشور رواج دارد. زبان فرانسه که تقریباً ۲۰ درصد از مردم سوئیس به آن تکلم می‌کنند در غرب سوئیس رایج است. ایتالیایی هم زبان ۱۰ درصد از مرم این کشور است که در جنوب سوئیس و در مرز ایتالیا زندگی می‌کنند.

■ **دکتر افراسیاب جمالی**

جامعه‌پذیری و هنجار پذیری درزمینه رفتارهای فردی و جمعی امری است که می‌طلبد سایش و برخورد اجتماعی صورت بی‌پذیرد درواقع تا زمانی که قوانین اجتماعی و سازوکارهای اجرا و اعمال آن در جوامع جای‌گیر نشده است برای بهسازی و توسعه اجتماعی برخورد‌ها و نگرش‌های غیر درون‌زا و روابط بین فرهنگی می‌تواند در تعدیل و کاهش خشونت‌های رفتاری مؤثر باشد.
از خاورمیانه؛ نفت و دین و نژاد، گذار از سنت به مدرنیته را با مشکل روبرو کرده است

سنت انسان‌ها قبل از مدرنیته در برخورد با طبیعت و محیط‌زیست و جانوران امری بوده دارای روال و سازوکارهایی که در شرایط معین و مشخص دوره‌های گذشته سازش و تا حدودی همراه بوده است میزان جمعیت جوامع بشری چه در روستاها و چه در شهرها و همچنین نیازهای محدود انسانی برای گوشت شکار حیوانات وحشی، فراج بودن محیط‌زیست گیاهی و جانوری و ازدیاد آن‌ها در میزان تصاعدی و چند برابر رشد جمعیت بشر موجب شده بود که نسل حیوانات و جانورانی که گوشت آن‌ها برای نیاز انسان‌ها مناسب باشد تداوم و استمرار داشته باشد؛ اما درزمانی بسیار کوتاه و در دوره‌ای باورنکردنی گسترش جمعیت انسان‌ها در جوامع مختلف جهان و بخصوص در جهان سوم موجب شد تعادل موردنظر به هم بیخورد، گسترش بهداشت و جلوگیری از مرگ‌ومیر انسان‌ها بر اثر بیماری‌های مسری و واگیر و همچنین ایجاد شرایط بهداشتی برای نوزادان موجب گردید رشد جمعیت انسان شکلی غیرعادی به خود بگیرد از سوی دیگر گسترش سلاح‌های گرم و حرص و آز انسانی موجب شد که در چند دهه متمادى و به‌واسطه جنگ در خاورمیانه جمعیت جانوران و حیوانات رو به کاهش بگذارد و این امر مسبب

محیط زیست و تیغ دو لبه‌ی فضای مجازی

تغییرات زیست‌محیطی و به هم خوردن اکوسیستم طبیعی و حیات جانوری ش‌ود

در نگاهی کلی و گذرا انسان عصر کنونی خاورمیانه و بخصوص مناطق کوردنشین با وضعیتی برزخی و گذار از سنت به مدرنیته روبرو شود و عوامل انسانی و فنی ازجمله نفت و دین و نژاد در منطقه این گذار را طولانی نماید و به تأخیر بیندازد.

همه چیز تغییر کرده است جز فرهنگ

انسان‌های خاورمیانه در مواجهه با محیط‌زیست

ابزارها همگی مدرن شده‌اند شکار با ابزارهای پیشرفته انجام می‌گیرد، سلاح‌های گرم در سطح وسیع در دسترس انسان قرارگرفته‌اند، وسایل نقلیه و ابزارهای پیشرفته دید شکارچی را در کمترین زمان به شکار می‌رساند، روستاها زیاد شده و حیات جانوران که در خطرافتاده است دهه‌ها جنگ از زادوولد حیوانات گاشته است، جابجایی بسترهای آب رودخانه‌های بزرگ و تغییرات آب و هوایی ناشی از آن تغذیه و محیط‌زیست حیوانی را با تهدید روبرو کرده است؛ اما در این میان آنچه تغییر نگرده است فرهنگ انسان‌های خاورمیانه در مواجهه با محیط‌زیست و جانوران است. رفتارها کماکان در همان قالب سنتی و ابتدایی سیر می‌کند، گاه در برخی رسانه‌ها داستان‌های شکار و خاطرات شکارچیان را که نگاه می‌کنی ابتدا تعجب می‌کنی که نکند فیلم مربوط به دویست سال گذشته است اما خوب که متوجه می‌شوی شرم ات می‌گیرد کسی در همین حوالی از محدود شدن شکار و ایجاد ممنوعیت و قوانین سخت‌گیرانه شکار ناراحت است و خواهان برداشتن این محدودیت‌هاست، شرم‌منده می‌شوی و از خود منزجر می‌شوی آیا در چنین عصری که انسان‌های شریفی برای اعتراض با حقوق حیوانات روزها اعتصاب غذا می‌کند و راهپیمایی می‌کند و کمی آن‌سوتر به شکار افتخار می‌کند و با شکار خور عکس یادگاری می‌گیرد.

تصویر چند روستایی در اطراف

بیچاره، آبروی مردم کورد را مثله می‌کند

این روزها فضای مجازی پرشده از عکس و فیلم‌های متنوع از شکار بی‌رویه و بی‌رحمانه حیوانات توسط شکارچیانی که در اقصی نقاط کشور است یکی با چند بز کوهی کشته‌شده عکس یادگاری گرفته، دیگری با چند خروار کبک شکار شد و تلبار شده بر روی هم عکس گرفته است دیگری و دیگری و همین چند روز پیش تصویر چند نفر روستایی در اطراف پیرانشهر در حال مثله کردن روباهی بیچاره به جرمی موهوم، به‌سرعت در تمام کشور می‌چرخد و خشم و انزجار می‌آفریند و آبروی مردمانی را به نام کورد را مثله می‌کند و خدشه‌دار می‌نماید و به همین سانگی در فضای مجازی سال‌ها تلاش و کوشش انجمن‌های فعال و نمونه زیست‌محیطی مناطق کوردنشین

در سایه قرار می‌گیرد، شکستن اسلحه توسط شکارچی هورامی را کم‌ارزش می‌کند و ساعت‌ها رنج و سختی اعتصاب و پیاده‌روی بزرگ‌مردی چون شریف باجور را بر دوش تمام مردم منطقه سوار می‌کند و فعالیت زوج مریوانی فعال زیست‌محیطی را که در اوان جوانی و به‌جای بچه‌داری به نگهداری و درمان حیوانات آسیب‌دیده می‌پردازند را ژست ظاهری و روشنفکرانه می‌نماید، همه این‌ها در سایه حماقت و خشونت ذاتی سنت‌های بوسیده افرادی است که کینه خود را با مثل کردن حیوانی به نمایش می‌گذارند، چه تضمینی وجود دارد چنین کسانی در فضای به وجود آمده توسط داعشیان به مثله کردن انسان‌ها نبردازند؟ آیا آن انسانی که به خاطر یک مرغ ربوده‌شده توسط یک سگ بیچاره و بچه‌دار در روز روشن و وسط شهر اسلحه به دست می‌گیرد و سگ را می‌کشد نمی‌تواند در ابعادی بزرگ‌تر به جنایت دست بزند؟

سیطره فضای مجازی محیطی ناامن را

برای اقدامات زشت و ناپسند معدود

انسان‌ها در رابطه با حیوانات ایجاد

کرده است

آیا نمایش چنین رفتار و حرکتی در فضای مجازی مناسب است؟ آیا فضای مجازی تهدیدی برای حریم خصوصی است؟ آیا منتشركندگكان این تصاویر و فیلم‌ها باید مجازات شوند؟ و صدها سؤال ازاین‌دست که امروزه به‌واسطه تسلط و سیطره فضای مجازی محیطی ناامن را برای اقدامات زشت و ناپسند معدود انسان‌ها در رابطه با حیوانات ایجاد کرده است، به نظر می‌رسد یکی از اصلی‌ترین خصیصه‌های فضای مجازی همین گسترش و نشر و سریع و آسان اطلاعات است، سرعتی که قطعاً در ذهن انسان‌های سنتی نمی‌گنجد و بارها آن‌ها تهدید جدی تلقی کرده‌اند و حتی سیستم‌های سیاسی بارها سعی در محدود کردن آن در شرایط اضطراری داشته‌اند. هرچند آسیب‌های اجتماعی و مزاحمت‌ها و برهم زدن محیط سنتی خانواده‌ها به‌واسطه فضای مجازی امری انکارناپذیر است و بارها این مسائل موجب بروز مشکلات جدی شده است اما در همین رابطه هم می‌توان گفت که در باز بخشی از مشکلات متوجه فرهنگ استفاده‌کنندگان از فضای مجازی و ناهنجاری‌های اخلاقی‌ای است که در دنیای واقعی و کوچک و بازار وجود داشته و اینک بخشی از آن به فضای مجازی

خشونت؛ فرهنگ

ما نیست ...

■ **امجد حیدری**
خون، بعب‌افکن و مسلسل و بوی باروت، پیکر غرق به خون مردان، زنان و کودکان، بر نیمی از این‌کره خاکی

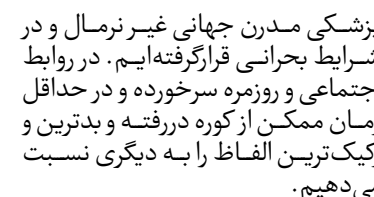
سایه گسترانیده و بر روی مانیتورها و صفحات اجتماعی همچون نقل‌ونبات دست‌ده‌ست شده و این خود شیخ و کابوس وحشتناکی است که قلب هر بیننده‌ای را بدر در می‌آورد.

خشونت در ابعادی وسیع و گسترده بر جان و مال انسان‌ها جا خوش کرده و حرف‌اول‌رامیزند

در این میان زنان و کودکان بیشترین تاوان‌ها را پس داده و آماج غیرانسانی‌ترین افکار پوسیده‌شده و در هزاره سوم ابتدایی‌ترین آرزوهایشان را به گور می‌برند. تبعیض و تجاوز، بازار فروش زنان و کودکان خردسال سخیف‌ترین نوع تعرض به حرمت و کرامت انسانی است که اینان روا می‌دارند. اعدام و سنگسار، اسیدپاشی و مثله کردن انسان‌ها تا به آتش کشیدن زنان و دختران جوان تحت عنوان دفاع از ناموس بخش بزرگی از خشونت عربانی است که هرروزه آنان را تهدید می‌کند. جامعه در یک عقب‌گرد تاریخی دچار بحرانی عمیق و از هم پاشیدن شیرازه مدنیت شده است. دستانی سیاه و مجرمانی کینه‌توز پا را فراتر نهاده و محیط‌زیست را نیز طعمه لهیب آتش غضبناک خودکرده و هرروز منطقه و مرتع و کوهی را به آتش می‌کشند.

قربانیان " خشونت " و سنت‌های عقب‌مانده

لاشه جانوران جزغاله در آتش و شکار بی‌رویه حیوانات و جانوران وحشی خطر انقراض این حیوانات را به همراه دارد. چه ویرانه دنیایی است آنچه می‌سازید، بوی گند و تعفن آن مشام را می‌آزارد. چنین آشفته‌بازار و فضای جنون‌آمیزی که کتاب‌ها در قفسه‌ها خوراک موربانه یا خاک می‌خورند، انتظاری بیش از این نتوان کرد!...آری به جرئت می‌توان گفت تک‌کمان ازلحاظ روحی صدمه‌دیده و دچار آسیب و افسردگی شدید شده‌ایم، برابر با تمامی استانداردهای علمی و

بزشکی مدرن جهانی غیر نرمال و در شرایط بحرانی قرارگرفته‌ایم. در روابط اجتماعی و روزمره سرخورده و در حداقل زمان ممکن از کوره دررفته و بدترین و رکیک‌ترین الفاظ را به دیگری نسبت می‌دهیم.

چند روزی است که در شبکه‌های اجتماعی تصاویر دل‌خراش حیوان آزاری چند تن از اهالی روستایی در سخنان پیرانشهر مایه تأسف عمیق و جریحه‌دار شدن احساسات هر بیننده‌ای شده است. آری اینان خود نیز قربانیان "

خشونت " و سنت‌های عقب‌مانده‌ای هستند که قربان جامعه را گرفته و به قهقرا می‌برد. قربانیانی که به درازای

سن خود در فقر و تیره‌روزی بسر برده و از هرگونه امکانات رفاهی و شایسته‌ی انسان امروزی محروم و در کمال فقر فرهنگی این‌گونه اعمال شنیع و آزردهنده را تفریح می‌شمارند.

شما که نان سفره‌ی بچه‌هایتان را با کودکان " کوبانی " تقسیم کردید و

در غم بچه‌های "سنگال" اشک ماتم ریختید از جنس دیگر هستید

اما دوستان این نهایت داستان نیست و شما از جنس دیگرید!... آری شمارا چه با اینان؟ شما در صف شریف‌ترین انسان‌هایی هستید که برای نجات همنوع خود به میان شعله‌های آتش رفته و خطر را به جان خریدید، پای پیاده دوان‌دوان به کوه زده و مردانه شعله‌های تن درختان را خاموش و مرهم نهادید. شما نان سفره‌ی بچه‌هایتان را با کودکان " کوبانی " تقسیم کردید، شما بودید که در غم بچه‌های "سنگال" اشک ماتم ریخته و در شادی‌هایشان پای کویدید و رقصیدید. آری شما بجای هر درخت بلوط سوخته‌ای نهالی از عشق و فداکاری نهادید، آتش نوروز را با شکستن قفس پرندگان و بازگرداندن کبک‌ها به دامان طبیعت جشن گرفتید. دستان گرم و نوازشگرتان همواره مهمی بوده بر پیکر مجروح حیوانات وحشی و کمپین متعدد دفاع از حیوانات زبازند خاص و عام شده است. این بار نیز جوان فداکار شما برای نجات جان یک قلاذه "سگ" از سیم‌خاردار گذشته و پا به میدان مین نهاده و خطر را به جان خریده و پایش را از دست داد.

آری ...

آری ...

شما از جنس دیگر و دنیا هنوز به لطف مهربانی‌هایتان سر پا ایستاده است.

■ چهارشنبه ۱۵ دی ۱۳۹۵ ■ سال دوم ■ شماره ۱۵ ■

برای مهربانی

هرگز دیر نیست

■ **عبدالله آزادیان**

■ بدون شک
اتفاق روستای
سخنان پیرانشار
دلهایی را که اندکی
ترحم و مهربانی دارند به درد
آورد و تا ساعت‌ها افکارمان را
بخود مشغول نمود. هر کدام نیز
در درون خود مجازات سختی را
برای عامل یا عاملان آن صادر
نمودیم. خوبی پخش تصویر
مربوطه در فضای مجازی، این
بود که طرف به محاکم قضایی
معرفی و تنبیه می‌گردد.

خاطی تا کی سرش را پایین

بیندازد؟

اما ورای این اتفاق چیزهای دیگری وجود دارد که بایستی به آن توجه شود. یکی اینکه بعد از اتمام مجازات آیا ما به بازگشت طرف به جامعه فکر کرده ایم؟ آیا فکر کرده ایم با دیدی که ما در این جامعه نسبت به همدیگر داریم شخصیتی خرد شده و فلج شده که حتی برای فرزندانش هم قابل تمییم نیست به جامعه بر می‌گردد؟ آیا فکر کرده ایم روال عادی زندگی طرف از بین می‌رود و تا زنده هست هرچا اسمی از روباه و دم و گوش برده شود سرش پایین انداخته و خنده های تمسخرآمیز دیگران را می‌شنود و بچه هایش در درس روباه و... کلاس غیبت‌کنند؟

کسانی که هیچگونه آموزش

زیست محیطی ندیده اند

اگر لحظه‌ای ما خود را بجای او حساب کنیم کسی که هیچگونه اطلاعاتی در مورد محیط زیست ندارد و هیچ آموزشی در این باره ندیده و از اول زندگی گوشه‌هایش با فریبکاری روباه و دشمنی مار و زبان رسانی خوک و.... پر شده انتظار داریم روباهی را که به مرغ و بوقلمون هایش حمله کرده با ایجاد صدا فراری دهد؟ اینها دفاع از شخص خاطی نیست تازه مجازاتی را که من خودم لحظه اول برایش در نظر گرفتم خیلی سختتر از حد خودش بود ولی قضیه اینست آیا ماموستاها، معلمین، متولیان محیط زیست، روشنفکران، دانش‌جویان، شورا، دهیار و هر کسانی که به نحوی در جامعه موثرند بدرستی به وظیفه خود عمل نموده‌اند؟ آیا اینگونه اعمال بازخورد کم کاریهایی ما نیست؟ و آیا اگر طرف واقعا اعلام ندامت و پشیمانی نمود همچنانکه خطاها را در شبکه های اجتماعی پخش می‌کنیم ندامتش رانیز پخش و به جبران شخصیت وی کمک کرده و القاب زشت احتمالی را از آذهان مردم می‌زداییم؟

نجات افراد جاهل از نادانی

بسیارمهم‌است

شاید ما دوستداران محیط زیست همچنانکه به استقبال حرکت زیبا و انسانی کسی که با پای پیاده توام با اعتصاب غذا مسیر طولانی را بخاطر دفاع از حقوق حیوانات می‌پیمایم و کسی که بخاطر نجات حیوانی و پای خود را از دست می‌دهد و یا کسی که اسلحه شکاری خود را می‌شکند می‌رویم، اگر در چنین مواردی نیز دسته جمعی به محل رفته و کوچک مراسمی را برگزار می‌نمودیم بازه کار به مراتب خیلی بیشتر و بهتر از این نمی‌بود؟

اما قضیه دیگری که متأسفانه زبان اعتراض عده‌ای را باز خواهد کرد اینست که روزانه آخرین دستاوردهای جنگی ایرقدرتی چون روسیه بر سر مردمان حلب آزمایش می‌شود و ما بخاطر حس روشنفکرمانامان عارمان می‌آید اسمی از آن ببریم و چیزی در آن مورد بنویسیم چون تفکر زنجیر شده ما آنرا نه زست و محیطی و نه انسانی می‌پندارد. بیائیم شعاع نועدوستیمان را تا جایی که موجودی هست و تا جایی که ظلمی وجوددارد افزایش دهیم.

تشدید مجازات مخربین

محیط زیست

■ **دکتر صالح نیک‌بخت**

■ این روزها یکی از موضوعات مهم و حائز‌اهمیت برای نسل‌های آینده، بحث پیرامون محیط‌زیست و منافع مختلف مربوط به آن است. به همین جهت ۳۷ سال پیش مقرره‌ای پیرامون این موضوع به تصویب رسید. اصل ۵۰ قانون اساسی که متأسفانه به‌درستی جامعه عمل به تن نگرده است مقرر می‌دارد: ((در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط‌زیست که نسل امروزونسل‌های بعد‌باید‌درآن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌شود. ازاین‌رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن‌که با آلودگی محیط‌زیست یا تخریب غیرقابل‌جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است)).

چرا پس از ۳۷ سال به اجرای اصل ۵۰ قانون اساسی اهمیت لازم نمی‌دهند؟
با این‌که اختصاص یک اصل از قانون اساسی نشانه اهمیت محیط‌زیست برای قانون‌گذاران اساسی بوده اما متأسفانه قانون‌گذار عادی همتام لازم را برای تحقق اهداف این اصل نداشته است. باوجود اصل ۵۰ قانون اساسی که ۳۷ سال پیش به تصویب رسیده و می‌تواند از افتخارات این قانون باشد، متأسفانه در کشور ما با گذشت قریب ۴۰دهه، بیشترین خسارات و تخریب به عوامل اصلی و حیاتی محیط‌زیست واردشده است. ازجمله مکان‌هایی که خسارت‌های جبران‌ناپذیری به آن واردشده جنگل‌ها، درختان، سواحل، حیات‌وحش، آب‌ها و آلودگی آن‌هاست. گرچه در قانون به‌طور صریح و مشخص به سوزاندن، کندن، تخریب و بریدن درختان جنگلی اشاره نشده است ولی در قانون مجازات اسلامی-کتاب تعزیرات -به‌صورت کلی در مواد ۶۷۵ تا ۶۹۰ در مواد مختلف و پرتبصره آن -در خصوص شناسایی جرم آلوده کردن و تخریب محیط‌زیست تأکیدات بسیار شده است. در مورد حریق یا آتش‌زن درختان مجازاتی نیز بیش‌بینی شده است و مواد قانونی هم دراین رابطه داریم:
قوانین برای از بین بردن درختان مجازات در نظر گرفته‌است. اما...
همچنین طبق ماده یک قانون حفظ و گسترش محیط‌زیست تأکیدات هر نوع درخت و یا نابود کردن آن به هر طریق در معابر، میدان‌ها، بزرگراه‌ها، پارک‌ها، بوستان‌ها، باغات ونیزمحل‌هایی که به‌تشخیص شورای اسلامی شهر، باغ شناخته شوند در محدوده و حریم شهرها بدون اجازه شهرداری و رعایت ضوابط مربوط ممنوع است. براساس ماده ۶۰ قانون موصوف هر کس درختان موضوع ماده (۱) قانون گسترش فضای سبزرا عالماً و عامداً و برخلاف قانون مذکور قطع یا موجبات از بین رفتن آن‌ها را فراهم آورد، علاوه بر جبران خسارت وارده حسب مورد به جزای نقدی از یک‌میلیون ریال تا ده میلیون ریال قطع هر درخت و درصورتی‌که قطع درخت بیش از سی اصل باشد به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.
مسئبان نابودی جنگل‌ها بدون هرگونه تبعیضی مجازات شوند
شایان‌ذکر است باوجودآنکه در قوانین جزایی مشابهت‌سازی و قیاس وجود ندارد، ولی با توجه به این‌که درختان جنگل‌ها هم از مصادیق فضای سبزاست و در بسیاری از موارد این مکان‌ها را مناطق حفاظت‌شده می‌نامند و همچنین با عنایت به برخی مقررات موضوعه در قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها

■ چهارشنبه ۱۵ دی ۱۳۹۵ ■ سال دوم ■ شماره ۱۵ ■

ده‌رده‌دلی ناویهر

به بهانه بیستم آذرماه روز جهانی کوهستان

■ **افشین جنتی**

■ **ناویهر سه‌ر به‌رز نه‌وه**

■ **من هاتم**

■ **ده‌س په‌روه‌رده‌که‌ی**

■ **ناوو هه‌واتم...**

■ **(استاد حق‌شناس)**

■ روز ۲۰ آذرماه بود. روز جهانی کوهستان.
ذهنم را مروری کردم. کوهستان مقدس و رعایت حرمت آن واجب است. کوه‌ها محل نزول وحی بر پیامبران‌اند. بسیاری از میراث فرهنگی جوامع بشری در دل کوه‌ها قرار دارند. بسیاری از تمدن‌های درخشان از کوه‌ها سر برآورده‌اند. کوهستان هادارای غنای اکولوژیکی و تنوع گیاهی و جانوری زیادی هستند و مادر رودخانه‌ها و ریزشگاه‌ها هستند و با داشتن مقاومت، استحکام، پایداری و سربلندی هستند و الهام‌بخش انسان در چیرگی بر موانع و دشواری‌های زندگی. امنیت و آرامش کوهستان، مأمّن دل‌نشین انسان‌ها و جانوران. کوه‌ها الهام‌بخش شاعران، ادیبان، نقاشان و فیلم‌سازان. کوه‌ها بزرگ‌ترین گردشگاه‌ها و ورزشگاه‌ها هستند و با داشتن چشم‌اندازی باشکوه و هوایی پاک، امکان پیاده‌روی و ورزش‌های گوناگون مانند کوه‌نوردی، سنگ‌نوردی، انواع ورزش‌های زمستانی، دوچرخه‌سواری دانپهیل وکراس کانتری و... را در یک محیط دل‌انگیز برای انسان‌ها فراهم آورده‌اند. اسامی کوه‌ها، زینت بخش شناسنامه‌ها و ورد زبان انسان‌ها.

■ **پنجه‌های بی‌رحم تکنولوژی**

نگاهی به کوه آیدر سرفراز افکندم. آرام‌آرام به راه‌انفدام تاسری به آیدر بزنم و ورزش را تریک بگویم. آیدر سربلند که هر چند چهره‌اش سوخته بود و صورتش پراز چین‌وچروک و جای‌جای تن با صلابتیش، زخم‌خورده‌ی پنجه‌های بی‌رحم تکنولوژی بود اما همچنان استوار و مقاوم به نظاره‌ی شهر سنندج نشسته بود. سلامی کردم و ورزش را تریک گرفتم و در گوشه‌ای از ناامنی نشستم. حال و احوالش را پرسیدم تا شاید سفره‌ی دلش را باز کند. انتظام زیاد طول نکشید. با مهربانی جواب سلامم را داد. اهی کشید و شمرده

آتش‌سوزی در نيزارها،

تهدیدی برای موجودیت

تالاب زربيار

■ **تنلسی (دانشمند**

■ **انگلیسی- (۱۹۲۷):**

کوه‌سیستم‌ها را به‌عنوان واحد طبیعی تعریف می‌کنند. این تعریف تمامی اکوسیستم‌ها (بوم سامانه یا بوم‌سازگان‌ها)، چه بوم‌ها (اکوسیستم‌های خشکی) و چه اکوسیستم‌های آبی را شامل می‌شود. وقتی‌که یک اکوسیستم را یک واحد طبیعی به‌حساب می‌آوریم یعنی تمامی اجزاء زنده و غیرزنده آن (که به‌صورت طبیعی در محیط وجود داشته) و نیز رابطه متقابل بین آن‌ها، همگی در تعریف اکوسیستم می‌گنجد. مثلاً در یک اکوسیستم جنگلی، جانوران زنده، درختان، میکروارگانیسم‌ها تا ماکرو ارگانیسم‌ها و سنگ و ... جزو اکوسیستم جنگل هستند. از طرف دیگر هر نوع دخالت کردن و انجام هر کاری بدون بررسی‌های لازم (مطالعه)، می‌تواند به زیان اکوسیستم تمام شود. مثلاً حذف یک آبیم در یک اکوسیستم دیگر اجزا را تحت تأثیر خود قرار داده و ممکن است منجر به وارد آمدن خسارت و نیز ایجاد تبعات برای آن اکوسیستم گردد و حتی دیگر بوم‌سازگان‌ها را نیز تحت تأثیر قرار دهد.

■ **تالاب‌ها زیر فشار بیش از اندازه**

تالاب زربوار/زربيار بيکی از بوم‌سازگان‌های منحصربه‌فرد است که در استان کردستان واقع گردیده است. این منحصربه‌فرد بودن زمانی مفهوم پیدا خواهد کرد که ما نگاهی اجمالی به تالاب‌های کشور از شمال تا جنوب و از شرق تا غرب کشور بیندازیم. حتی در سطح جهانی نیز تعداد تالاب‌هایی که زمانی جزو کنوانسیون رامسر (بین‌المللی) بوده ولی به دلایل مختلف در حال حاضر جزو ضمایم مترو (تالاب‌های تخریب‌شده) جای می‌گیرند گویای این واقعیت است که تالاب‌ها در مجموع به دلیل تحمیل

فشار بیش‌از‌اندازه و بهره‌برداری

بیش از ظرفیت از آن‌ها بشدت در

حالت تخریب و نابودی قرار دارند. **نيزارها-نيز-جزء-عرصه-طبیعی-زربيار-هستند**
وقتی‌که تالاب زربوار/زربيار را به‌عنوان یک اکوسیستم در نظر می‌گیریم فارغ از اینکه آن را زربوار نام‌برده و یا زربيار قلمداد کنیم -برخی از دوستان بر روی اینکه این تالاب بایستی با نام زربيار خطاب شود اصرار دارند- مجموعه‌ای است که از یک سطح یا عرصه طبیعی تشکیل شده و این عرصه طبیعی چندین چشمه، کاسه آبی و نيزارهای حاشیه متشکل از گونه‌های مختلف گیاهی به وجود آمده است که گونه‌های جانوری را در برگرفته و همچنین محیط غیرزنده خود جای داده است. با توجه به تعریف اکوسیستم که در صدر نیز به آن اشاره شد تمامی این اجزا زنده و غیرزنده جزو اکوسیستم تالاب زربوار/زربيار بوده و هرگونه آسیب به هرکدام از اجزا می‌تواند کل مجموعه را دچار تنش نماید. **نيزارهای زربيار-علاوه بر چشم-انداز بسیار زیبا، به‌صورت صافی یا فیلتر عمل می‌کنند**
یکی از اجزای تالاب زربوار/زربيار نيزارهای حاشیه آن بوده که افزضا سطح وسیعی از حاشیه‌های کم‌عمق را نیز پوشانده‌اند. می‌توان گفت که موجودیت تالاب به لطف همین نيزارها بوده و یوایی، نشاط و سرزنده بودن تالاب مدیون وجود آن‌ها می‌باشد. اگر بخواهیم به‌صورت موردی و مصداقی اهمیت و ارزش وجودی نيزارها را بیان نماییم به‌عنوان مثال الزلحاط اکولوژیکی قسمتی از تالاب بوده و نمی‌توان نيزارها را جدای از آب در نظر گرفت. این نيزارها علاوه بر پرسپکتیو (چشم‌اندازی) بسیار زیبا، به‌صورت صافی یا فیلتر عمل کرده و درواقع مانع از ورود قسمت اعظم عوامل آلاینده به درون کاسه آبی اعظم شد. ضمن ایجاد سرنپاهی امن برای گونه‌های جانوری و محل لانه‌گزینی پرندگان، در تأمین غذای آن‌ها نیز نقش عمده‌ای را ایفا می‌کند. همچنین از دیدگاه اقتصادی، ضمن ایجاد منظر و چشم‌اندازهای زیبا جهت جلب توریسم، می‌توان نی‌ها را پس از خشک شدن در ساخت صنایع دستی و محلی بکار گرفت. **دلیل رشد بی‌رویه نيزارها؛ کشاورزی سنتی، استفاده بی‌رویه از کودهای**

خیلی دورشاهد ونظاره‌گرتوسعه وبزرگ شدن

سنندج بوده‌ام. مردمان بسیاری از اولین نسل‌های ساکن درسنندج رامیزبانی کرده‌ام. حکام وامزای زیادی از زمان‌های قدیم بر سنندج حکمرانی کرده‌اند و اکنون فقط نامی ویادی از آنان باقی‌مانده است. چه بسیارافراد بزرگ‌منش، نیکوخصال وفرشته‌وشانی که بر تارک سنندج درخشیدند و جاودانه شدند. چه بسیار جوانان پرشور، رشید و برومندی که در جوار و کنار من راه ورسم زندگی وازادگی راآموختند و اکنون چهره در نقاب خاک کشیده‌اند.

■ **زخم ارکستر فیلارمونیک گوش‌آزار و دل‌خراشواستخراج سنگ بر جای جای بدن ناویهر**
قصه زمان گذشت و گذشت و گذشت و به امروز رسید. لحظه‌به‌لحظه شهر بزرگ می‌شد و جمعیت آن زیاد. تن و صورت‌مرا خراشیدند و تراشیدند. کوجه‌ها و خیابان‌ها را برصورت نقاشی کردند و با ساخت‌وسازخانه وساختمان واپارتمان بزرک ودوژم کردند. نه‌میربه تا نامانیه سنگفرش شد. جاده‌ی آسفالت‌ه‌ی بیچ‌دربیچ از نوک پا تا فرق سرم کشیده شد تا مبدا همشهریان و گردشگران تن خود را برنجانند ونجیده‌خاطر شوند و باخیالی آسوده با ماشین‌تا هرکجا‌که اراده کنند،ویراز دهندو جولان. سمفونی دل‌نشین و زیبای جلوه‌های طبیعی مانند صدای پرندگان و شرشر برف آب‌ها و... جای خود را به ارکستر فیلارمونیک گوش‌آزار و دل‌خراش برداشت و استخراج سنگ از جای‌جای بدنم و رفت‌وآمد ماشین‌های سنگین داده است. شنیدن صدای کبک و دیدن جانوران وحشی به افسانه تبدیل شده است. چهره و بدنم سیاه شده وسوخته‌ی بی‌مسئولیتی و خیانت‌دارماتن انسان‌هاست. انسان‌ناسپاس و زباله ساز پس از تفریح و خوش گذرانیش، انواع زباله‌های پلاستیکی، آلومینیومی، فلزی وشیشه‌ای را برایم به ارمغان می‌گذارد. آری امنیت وآرامش طبیعت زیبای من، فدای مقدار زیادی زباله را جمع‌آوری کرده و با خود به شهر بازمی‌گرداند. دلسوزانی که مناطق سوخته شده‌ام را با مهربانی پذیراشی می‌کنند و در دامنه‌هایم نهال می‌کارند. مردمان

■ **ناویهر میزبان مردمان بسیاری از اولین نسل‌های ساکن در سنندج**
سکوت عمیقی برقرار شد. گویی آیدر چشمان خود را بسته و با یال خیال خود به آن دوران و حال و هوا پرواز کرده بود. پس از چند دقیقه، دوباره آهی کشید و ادامه داد: به دلیل هم‌جواری با شهر سنندج از زمان‌های

همچون مادری مهربان که شیره و عصاره‌ی جانش را نشار فرزندانش می‌کند، همیشه دامان سخاوتمندم، میزبان بی‌منت فرزندان بی‌شمارم بوده است، اما جواب فرزندان ناسپاس، مغرور، خودخواه، قدرت‌طلب و ویرانگرم، این است که می‌بیتید.

■ **چیزی که عیان است، چه حاجت به بیان است**

دوباره سکوتی ژرف برقرار شد. می‌شد غلیبان و جوشش درونش را، لرزش و عرشه‌ی بدنش را و غلتیدن دانه‌های اشک بر صورتش را دید واحساس کرد. احساس گناه می‌کردم که با یادآوری خاطراتش، خاطرش را از زده و مکدر کرده بودم و به خود نهیب می‌زدم که چزانم و اهسته نیادم تا چیزی نازک تنهائی‌اش ترک نیندرد. این را به او گفتم. با مهربانی لبخندی به رویم زد و گفت: ناراحت نباش. راستش را بخواهی باوجود رفت‌وآمدهای مکرر انسان‌ها و ماشین‌ها، سالیان سال است که تنها هستم. من همیشه در کنج تنهائی‌ام به گذشته سفر می‌کنم. زندگی من با گذشته‌ام عجین شده و گره‌خورده است. قبول دارم که باید در کوچه‌پس‌کوچه‌های گذشته پرسه بزنم و به آینده چشم بدوزم، اما هوا بس ناخوانم‌دانه سرد است. دیگر برایم تاب‌وتوانی باقی‌نمانده است. تنهادل خوشیم برای بودن و ماندن و امید به آینده داشتن، نیک‌مردان و خوب زنائی هستند که عشق به طبیعت و محیط زیست و مهربانی با جلوه‌های زیبای طبیعی‌رایه‌نیکوترین شکل ممکن معنا کرده و با رفتار و اعمالشان به آن عینیت بخشیده‌اند.

■ **دلسوزانی که مناطق سوخته شده ناویهر را با مهربانی پذیراشی می‌کنند**

مردی عاشق، بدون ادعا، باهمت، استوار و خستگی‌ناپذیر که آیدر و به‌ویژه گویزه کوپیر را با نام او می‌شناسند. افراد بدون ادعایی که در پناهگاه نزدیک قله‌ام، نان و شیریی به دست کوه‌نوردان داده و درس مهربانی و دوستی با طبیعت ومحیط‌زیست را رزمه می‌کنند. کوه‌نوردان نجیبی که تنها اثر بجای‌مانده از آنان در کوهستان، اثر پایشان است و تنها برداشتنشان از آن، گرفتن عکس وتصویر. عاشقان دست و صورت سوخته‌ای که با دستان خالی به جنگ آتش و دود افتاده به جان مرآتج و پوشش گیاهی‌ام می‌روند. مردمان شریفی که در هر بار حضور در آیدر، مقدار زیادی زباله را جمع‌آوری کرده و با خود به شهر بازمی‌گرداند. دلسوزانی که مناطق سوخته شده‌ام را با مهربانی پذیراشی می‌کنند و در دامنه‌هایم نهال می‌کارند. مردمان

زربوار/زربيار در کنوانسیون رامسر گردد که خود می‌تواند یکی از راهکارهای مهم جهت حفاظت از آن باشد. **عده‌ای به‌عنوان تفریح، نيزارها را آتش می‌زنند**
این تصور که با آتش‌سوزی در نيزارها می‌توان از رشد آن‌ها جلوگیری کرد تصوری کاملاً غلطی باشد. چراکه این نيزارها به‌صورت شناور و ریشه در آب‌دارند که با سوزاندن آن‌ها فقط قسمتی که از آب بیرون است سوخته و ریشه کاملاً محفوظ است. این ویژگی خود می‌تواند رشد نيزارها را پس از رویش مجدد قوت بخشیده و حتی به انبوهی آن بیفزاید. چراکه به دلیل موجود نبودن هیچ‌گونه بافت و یا اندام هوایی (همگی در آتش سوخته‌اند)، مواد غذایی ساخته‌شده در ریشه مصرف نمی‌شود. البته کم‌نیستند افرادی که آتش‌سوزی را صرفاً به‌عنوان ابزاری جهت تفریح خویش نموده و در هر فرصتی از این ابزار استفاده می‌نمایند که این نگرش در تضاد کامل با فرهنگ نوع‌دوستی و نیز حس طبیعت‌دوستی مردم منطقه بوده و این‌مسئود درواقع ناهنجاری‌های اخلاقی هستند که نه‌تنها موجودیت تالاب، بلکه تابلوی زیبای فرهنگ طبیعت دوستی مردم مریوان را نیز مخدوش می‌نمایند.

■ **آتش‌سوزی نيزارها، علاوه بر تهدید نيزارها به‌نوعی یک چالش فرهنگی است**
زربيار به‌نوعی یک چالش فرهنگی است اگر بخواهیم رشد نيزارها را متوقف کنیم بایستی قبل از هر چیزی عوامل بروز آن را شناسایی نموده و آن را کنترل کنیم. البته این مهم به‌تنهایی توسط دولت محقق نخواهد شد و لازم است که نهاد‌های مردمی همچون تشکل‌های محیط زیستی نیز در آن مشارکت نمایند. مضافاً ادامه این روند می‌تواند علاوه بر تهدید زربوار/زربيار به‌نوعی یک چالش فرهنگی برای مریوان به حساب آید، چراکه مریوانی که خاستگاه فرهنگ نفی اسلحه بوده و همچنین ابزار همدردی ونوع‌دوستی مردمان آن زبانزد جهانیان می‌باشد اما ناتوان از حفظ **زمین** می‌باشد که شاکله اصلی هویت فرهنگ مریوانی است. برای حفظ تالاب نيزار ناگزیر بایستی آن را به یک مطالبه عمومی تبدیل نموده و در صدر اولویت‌های مردم – مخصوصاً جوامع بومی محلی حاشیه زربيار – قرار داد.

زیست بوم (ژیوار)

بافرهنگی که پاکیزگی، ساماندهی و بهسازی خیرزنه، هفت آسیاب، کانی مامانکه و... مرهون پیگیری، تلاش و کوشش آنان است. رفتگران باشرف وزحمتکشی که پاکیزگی و تمیزی کوجه‌ها، خیابان‌ها و مناطق تفرجگاهی من، حاصل زحمات و فعالیت وجودشان صلح، آشتی، دوستی، برابری و شریفی که نگارگری و چینش زیبای گل‌ها و گیاهان چشم‌نواز امیریه و نامانیه محصول ذوق هنرمندانه‌ی آنان است. افراد آگاه و فهیمی که هرگونه تخریب، آلودگی، آتش‌سوزی و... را به هر وسیله‌ی ممکن و در سریع‌ترین زمان اطلاع‌رسانی و پیگیری می‌کنند. مردمان فرهیخته‌ای که دوست داشتن انسان‌ها، جانوران، گیاهان و درختان و جلوه‌های زیبای طبیعی، مرام زندگی‌شان است. با تمام وجودشان صلح، آشتی، دوستی، برابری و مهربانی را فریاد می‌زنند و جنگ، خشونت، تبعیض، نژادپرستی و عصبیت قومی ومدهبی رامذموم و مردود می‌دانند.

■ **بدانید که آلودگی، تخریب و نابودی ناویهر، هوا، خاک، آب‌ها، جنگل‌ها، جانوران وحشی و... آغاز هلاکت و نابودی شما انسان‌هاست**

بازهم سکوت حکم‌فرما شد. خورشید آخرین روزهای پاییز کم‌کم غروب می‌کرد و سوز سرمای خشک و بدون برف آیدر دست‌وپایم را کرخت کرده بود. آیدری که در سال‌های نه‌چندان دور و در این فصل سال پوشیده از برف بود و حالا دربغ از یک توبه‌له لگوله) برف، چراغ‌های شهر سنندج روشن می‌شدند و ما آرام و بی‌صدان را تماشا می‌کردیم. تحمل

نيزار هویت دریاچه زربيار است

آن را به آتش نکشیم

■ **علی‌اکبر عامری فر- کارشناس محیط‌زیست**

■ **این روزها شاهد آتش‌سوزی‌های مداوم در دریاچه زیبای زربيار هستیم**
آتش‌سوزی‌هایی که جان و مال زربيار را نشانه رفته است. به‌راستی چه انگیزه‌ای باعث این همه بی‌مه‌ری نسبت به این گوهر پاک کردستان گردیده است این اقدام با هیچ حساب‌و‌کتاب و منطق علمی قابل توجیه نیست. چراکه نيزار جزء لاینفک هر اکوسیستم طبیعی آبی است اکوسیستم‌های طبیعی با نيزار هویت پیدا می‌کنند وگرنه دریاچه‌های دست‌ساخت پشت سد فراوان‌اند. اگر نيزار دریاچه زربيار نبود، زربيار دریاچه‌ای بود با آب تیره و متعفن که کسی رغبت نزدیک شدن به آن را نمی‌داشت. آستان‌نشان می‌دهد که میزان سلامت آب زربيار از نظر زربيار توسط آزمایشگاه محیط‌زیست استان نشان می‌دهد که میزان سلامت آب زربيار از نظر نزدیک به استاندارد بودن فاکتورهای فیزیکی شیمیایی آن قبل از نيزار با بعد از نيزار (داخل کاسه آبی دریاچه) به‌مراتب باهم متفاوت بوده و آب داخل کاسه زربيار بسیار سالم‌تر است که نشان می‌دهد نيزار در دریاچه به‌عنوان یک سیستم فعال تصفیه‌کننده آب عمل می‌کند. **برود فاضلاب و فضولات دامی و کودهای شیمیایی در رشد بیشتر نيزارها نقش اول را دارد**

■ شاید کسانی هستند که بگویند این نيزارها پوسیده‌شده و به داخل دریاچه رسوب می‌کنند و عبق آن را کاهش و در نتیجه عمران را کاهش می‌دهد. مطالعات انجام‌شده در مورد زربيار با استفاده از تصاویر ماهواره‌ای نشان می‌دهد نيزار طی ۵۰ سال اخیر به سمت کاسه داخل سد هیچ پیشرویی نداشته و در تغییرات جزئی هم حاصل شده جدا شدن قطعاتی از نيزار شناور از یک سمت دریاچه به سمت دیگر آن برآثر ورزش باد و تلاطم آب دریاچه بوده که معمولاً با وزش برعکس باد به سمت اولیه خود برگشته‌اند. اگر افزایش نيزاری بوده به سمت خارج و حاشیه‌های دریاچه بوده که ناشی از احداث دایک خاکی و مرطوب شدن اراضی بیشتری از حاشیه زربيار بوده. که صدا البته ورود فاضلاب و فضولات دامی و کودهای شیمیایی در رشد بیشتر این نيزار نقش اول را دارد.

■ **نقش نيزار در دریاچه زربيار**

۱- نيزار رتبه اول در بحث زیبایی‌شناختی هر منبع آبی طبیعی را دارد که ارزش آن با عدد و رقم قابل محاسبه نیست.

۲- نيزار به‌عنوان سدی محکم از ورود رسوبات و دیگر آلاینده‌ها به دریاچه عمل می‌کند. معمولاً در عملیات آبخیزداری میلیاردها تومن هزینه می‌شود تا از ورود رسوبات به منابع آبی جلوگیری شود. که در زربيار مفت و مجانی نيزار این عمل را انجام می‌دهد.

۳- نيزار مأمّن و مأوایی برای زیست و زادآوری زیستمدان وابسته به زربيار است. آتش زدن آن سیستم آن‌ها را به هم خواهد ریخت زیرانی‌های قدیمی چوبی شده جایگاهی محکم و مانعی خوب برای ساخت آشیانه و جلوگیری از نفوذ پرندگان شکاری و دیگر گوشت‌خوران به آشیانه پرندگان خشکی زی، آبی‌زی و کنار آبرزی خواهد بود. آتش زدن نيزار این جایگاه را از بین می‌برد و اثرات منفی بر جمعیت و تنوع گونه‌ای زربيار خواهد داشت.

۴- همراه با نيزار زربيار گونه‌های گیاهی رطوبت پسندی زیست می‌کنند که بعضاً از گونه‌های نادر کشور و دنیا هستند و در سال‌های اخیر توسط مرکز تحقیقات منابع طبیعی استان شناسایی و به دنیا معرفی گردیده‌اند و چه بسا ده‌ها گونه گیاهی ناشناخته دیگر در میان این نيزارها زیست می‌کند که هنوز شناسایی نگردیده‌اند. با هراتش‌سوزی این‌گونه‌ها چون خیلی به شرایط محیطی حساس هستند دیگر هیچ‌گاه رشد دوباره‌ای نخواهند داشت و برای همیشه قبل از شناخته شدن و اثرات دارویی... برای ما نسل‌ان‌ها متعز می‌گردد.

۵- نيزار حتی فلزات سنگین را هم از منابع آبی حذف می‌کند که کمتر گونه گیاهی این خصوصیت را دارا می‌باشد. فلزات سنگین به‌راحتی در نسوج ماهیان نفوذ و ذخیره می‌شود و ما انسان‌ها با خوردن این ماهیان به‌عنوان مصرف‌کننده نهایی تجمع فلزات سنگین در بدن را خواهیم داشت که باعث ده‌ها بیماری و ناهنجاری‌های مادرزادی خواهد گردید.

۶- نيزار به‌عنوان یک بافر حفاظت‌کننده عمل می‌نماید که اگر نبود اکنون تالاب آب دریاچه پر بود از اراضی کشاورزی، باغات و خانه باغ و...

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: امید رشیدی | زیر نظر: شورای سردبیری | ماهنامه کوردی - فارسی | تلفن و شماره: ۰۸۷۳۴۵۰۹۷۲ | روابط عمومی و پذیرش آگهی: ۰۹۱۸۵۱۵۲۴۸۸ | گستره ی توزیع: استان های کوردستان، ایلام، کرمانشاه، لرستان، آذربایجان غربی | نشانی دفتر مرکزی: استان کوردستان، مریوان، خیابان مولوی کورد، ساختمان روز، طبقه ی اول، واحد ۱۰۵، کدپستی: ۶۶۷۱۹۱۵۶۴۰ | ایمیل: chya.govar@gmail.com | ماهنامه چیا در ویرایش و تلخیص مطالب ارسالی آزاد است | مطالب و آثار چاپ شده لزوما نظر گردانندگان چیا نمی باشد | شماره حساب: ۱۱۰۳۲۲۹۴۹۰۰۱ | بانک ملی | شماره کارت: ۶۰۳۷۹۹۱۸۹۹۵۴۸۷۴۱ |

عکسنامه

صلاح علمی زاده | عنوان: کولبر

خانه ی سبز

تلفن هوشمندندان به سلامتی شما آسیب می رساند!
۱- آلودگی های میکروبی تلفن هوشمند شما حاوی میکروب هایی است که احتمال وجودشان تنها در توالی متصور است. یعنی مقدار زیادی از میکروب هایی که در مدفوع زندگی می کنند، در آن ها پیدا شد است.
۲- گردن درد؛ بد نیست بدانید وزن سر انسان به تور متوسط پنج کیلوگرم است. حال تصور کنید که نگه داشتن مداوم این وزن در حالت ثابت چه فشاری را برای گردن شما تحمیل می کند.
۳- بد خوابی؛ بر اساس نتیجه تحقیقات نور صفحه تلفن های هوشمند، متعجبانه تأخیر در روند تولید ملاتین، موجب خواب ناکامل و

تلخند

نمی دونم شما کجای دنیا زندگی می کنید اما من جایی زندگی می کنم که مردمانش حافظه تاریخی بسیار کوتاهی دارند و خیلی زود یادشون میره که قرار بود چکار کنند و چکار نکنند، و مسئولینش هم زود فراموش می کنن که چه خوراکی به خورد مردم دادند. شک ندارم که خیلی ها یادشون رفته قبل از اینکه من انار داشته باشم و برادرم بادام داشته باشه و حتی قبل از اینکه بابا نان بدهد، بابا آب داد. این یعنی می خواستن به ما بفهمونن که آب از انار و بادام و نان باارزش تر و مهم تر است.
اما خیلی سریع و همین که طعم ترش و شیرین انار رو تجربه کردیم اهمیت آب رو فراموش کردیم غافل از اینکه اگه آب نباشه، نه انار داریم و نه بادوم، حالا که حرف بادام به میون اومد خیلی خویه که از زندگی چشم بادومی ها بهتر زیستن رو یاد بگیریم، همون

چگاد

و سه نعمت قوئی لی هه لمالیوه توانبوهی ۱۸ پروانامه له سه نعه ته جوژاوچوره کان و له ئبداره پیئوه نیدیداره کان وهر بگریت. خاتوو نوقلئی نایه کسانای مافی ئن و پیاوی به خوین و ئبسقان هه ست پی کرده و زه بوونیی به شخوراوی ژانئی کومه لگاگی ئنازاری داوه، بویه بهردهوام هه ولی داوه له ریگی جوژاوچوره وه بو ژرفالیکیش بووبئ ئاستی باوه به خو بوونیی ژانئی کومه لگاگی بهر پسته سهر. به ک لهو ریگانه ی بو ئه وه مه به سته گرتوو به ته بهر، سه ره خوینی نابوو ری ژانئی دهروو به ره یه تی، بویه بهردهوام هه ولی داوه ژانئی ئاوابی فییری ئه وه سه نعه تانه ی خوئی بکات و رایان بئینی که خویشان خاوه نی نابوو ری و کیرفانی خویان بن. سالی ۱۳۸۷ ی هه تاوی سندووقیک به مه به سستی یارمه تی و په ره پیدانی کار له نپوان ژانئی ئاوابی چوژ و نه نه داته مزوئی، خاتوو نوقلئی ئه ندامی ده سته ی بهر پویه بهر ئه بیئت که دوا ی سالی ده بیئته په رتویه بهر گشتی، واته که سی یه که می بریاردان و په رتویه بهر دنی ئه وه سندووقه. پروژه به کی به ریلابو بو بوژانه وه ئابوو ری و پاشان ئاستی دهروونیی ژانئی ئه وه دوو ئاوابیه. ئه ندامان مانگانه به کی دیاری کراو ده ده نه

ژنیک به بالائی قه له بهرد و به وره ی لووتکه سه رکه شه کانی و پیداکری بیازه، دلنیک به بانئایی سه رجوژ، نه وئیس وه ک تاقه که ی شیخ برابیم، ئافره تیک له خلی گرده لان و پاییزی باخ ئه لپاس، مروقی که دراوسییی هه لاله برمه ی کرد بیئت و هاومالی رنواس بوو بیئت، وه کوو به فر به خشنده وه کوو لاو لاو بالائی کرد بی. رووبار تکی سه رکه ش، هه لد تر نه ناس که به ره و شاخ بالی گرت بی.

داده «نوقلئی ر حمانی» کچی لاله ره حمان و خاتوو خوژشین، سالی ۱۳۴۴ ی هه تاوی له ئاوابی «نه نه»، یه ک له ئاوابیه کانی روژ هه لاتی مه ریوان له دایک بوه، هه ره له مندالییه وه هونه ره له دهروونیدا چوژی کرده، خوولیای فیگره و خوئندن بوه، به لام به هوئی داب و نه ریئیی ئه و کانی کورده وار بیه وه وه کوو کچیک نه بیتوا بیه ده رس بخوئینت و له ته مه نی میرمندا لیدا به شوو دراوه!

رویشن بو مالی شوو لئیی نه بوه ته بهر گر بو گه بیستن به خو لیاو ئاوا ته کانی، له ریگی «نه زه ت» وه تا ئاستی ناوه ندی خوئیندوو بیه تی و دواتر بو فییر بوونی هونه ره

عکس نوشت

سیمیناری توند و تیژی و کاردانه وهی له سه ر ژینگه | وینه گر: شیرو کانی سانانی

وه ره گه رانی تانکیری نه وت له قه راخ زر یبار | وینه گر: جه لال پزشک

به ریگردن و پیشوازی له که مال راستخانه | وینه گر: سمکو عه زیمی

اعلامیه های جهانی

اعلامیه حقوق افراد متعلق به اقلیت های ملی یا قومی، مذهبی و زبانی، مصوب ۱۸ دسامبر ۱۹۹۲

با تائید مجدد اینکه یکی از اهداف اصلی ملل متحد، طبق منشور آن، اعتلا و حمایت از رعایت حقوق بشر و آزادی های اساسی برای همگان، بدون تمایز نژاد، جنس، زبان یا مذهب است، با الهام از مفاد ماده ۲۷ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی درباره حقوق افراد متعلق به اقلیت های قومی، مذهبی یا زبانی، با توجه به اینکه اعتلا و حمایت از حقوق افراد متعلق به اقلیت های ملی یا قومی، مذهبی و زبانی در خدمت ثبات سیاسی و اجتماعی کشورهای است که این اقلیت ها در آن زندگی می کنند، نظر به اهمیت نقش سازمان ملل متحد در حمایت از اقلیت ها، اعلامیه حاضر درباره ی حقوق افراد متعلق به اقلیت های ملی یا قومی، مذهبی و زبانی انتشار می یابد:

ماده اول

۱ - دولت ها در قلمروی خویش از موجودیت و هویت ملی یا قومی، فرهنگی، مذهبی یا زبانی اقلیت ها حمایت می کنند و به برقراری شرایط تعالی این هویت کمک می نمایند.
۲ - دولت ها تدابیری قانونی یا غیر آن که برای رسیدن به این هدف ها ضروری است، اتخاذ می کنند.

ماده دوم

۱ - افراد متعلق به اقلیت های ملی یا قومی، مذهبی و زبانی (که از این پس

هتیکه یه ک، له هتیلانه ده که وی و ده شکی! «ژبان» جووجه له ی مه لیچک تیک واق ده کات! «جه لیل سه فره به یگی»

کاریکاتور

پیام مردم

تماس با ما: ۰۹۱۸۵۱۵۲۴۸۸

خود را به کوچه ی علی چپ زدن مسئله از ذهن و افکار عمومی پاک خواهد شد؟
شهروند برف دوست
.....
هیچ روزی نیست که آب شرب در اثر ترکیدی لوله در ناحیه ای از شهر (مریوان) به هدر نرود. ضمن قدردانی از زحمات اداره آب تقاضامندم بیشتر به این مورد رسیدگی شود.

سهیلا میرانی

آسفالت معابر و سطح شهر (مریوان) وضعیت بسیار نامناسبی دارد. این مسئولین محترم در سطح شهر تردد می کنند؟ در هر حالت چنین وضعیتی جای تأسف دارد.

عنایتی

.....
از معلمین عزیز تقاضامندم داستان فداکاری "محمد باختر" را برای شاگردانشان مرتب بازگو نموده تا فرهنگ فداکاری و بخشنندگی همواره در شهر جاری باشد.

آوات حسینی

.....
نعمت بارندگی برف در شهر با عدم برقراری آن توسط نهاد مربوطه به کام ما تلخ می شود. آیا متولی این امر گمان می برد با

اتخاذ می کنند که افراد متعلق به اقلیت ها بتوانند به طور کامل و واقعی حقوق بشر و تمامی آزادی های اساسی را، بدون هیچ گونه تبعیض و در شرایط برابری کامل در مقابل قانون، اعمال کنند.

۲ - دولت ها تدابیری اتخاذ می کنند به منظور ایجاد شرایط مناسبی که به افراد متعلق به اقلیت ها امکان دهد تا ویژگی های خود را عنوان کنند و فرهنگ، زبان، سنت ها و نیز آداب و رسومشان را، جز در مورد اعمالی خاص که ناقض قوانین ملی و در تضاد با هنجارهای جهانی است، گسترش دهند.

۳ - دولت ها موظف اند در حد امکانات، تدابیر خاصی اتخاذ کنند تا افراد متعلق به اقلیت ها امکان یادگیری زبان مادری یا کسب آموزش به زبان مادری خود را داشته باشند.

۴ - دولت ها موظف اند، تدابیری در زمینه ی آموزش اتخاذ کنند تا آگاهی از تاریخ، سنت ها، زبان و فرهنگ اقلیت هایی که در قلمروی آن ها به سر می برند، تشویق شود. افراد متعلق به اقلیت ها باید امکان یادگیری و شناخت جامعه در تمامیت آن را داشته باشند.

۵ - دولت ها موظف اند تدابیر خاصی اتخاذ کنند تا افراد متعلق به اقلیت ها بتوانند در پیشرفت و توسعه ی اقتصادی کشور خود به نحوی همه جانبه مشارکت کنند.

ماده پنجم

۱ - سیاست ها و برنامه های ملی با در نظر گرفتن کامل منافع مشروع افراد متعلق به اقلیت ها تنظیم و به اجرا گذاشته می شوند.

۲ - برنامه های همکاری و مشارکت میان دولت ها با در نظر گرفتن کامل منافع مشروع افراد متعلق به اقلیت ها تنظیم و به اجرا گذاشته می شوند.

ماده چهارم

۱ - دولت ها، در صورت لزوم، تدابیری